ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
NIAL FENNELLY
της 26ης Σεπτεμβρίου 1996 *

1. «And Noah he often said to his wife when he sat down to dine, "I don't care where the water goes if it doesn't get into the wine"» [1]. Η προσθήκη ύδατος στον οίνο, η απλούστερη ίσως από όλες τις απάτες στο εμπόριο οίνου, είναι επίσης κατά κανόνα μία από τις απάτες που μπορούν πολύ δύσκολα να εντοπιστούν. Η υπό κρίση αίτηση ιταλικού δικαστηρίου για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως αφορά κατ' ουσίαν το ζήτημα κατά πόσον συνάδει προς το κοινοτικό δίκαιο ο ασκούμενος από τις γερμανικές αρχές ειδικός έλεγχος για τον εντοπισμό προσθήκης ύδατος. Εντούτοις, η σχετική έλλειψη στοιχείων στην αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως και ο βαθμός συναινέσεως μεταξύ των διαδίκων της κύριας δίκης προκάλεσαν αμφιβολίες όσον αφορά την ύπαρξη πραγματικής διαφοράς και, επικουρικώς, το παραδεκτό μερικών τουλάχιστον από τα υποβληθέντα ερωτήματα.

I — Νομικό και πραγματικό πλαίσιο

Α — *Η σχετική κοινοτική νομοθεσία*

2. Ο οίνος περιλαμβάνεται στην απαρίθμηση του παραρτήματος ΙΙ της Συνθήκης [2] ως γεωργικό προϊόν, υπό την έννοια του άρθρου 38 της Συνθήκης [3], και υπόκειται από μακρού χρόνου στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου σε κοινή οργάνωση της αγοράς [4]. Η ισχύουσα ρύθμιση ανευρίσκεται στον κανονισμό (ΕΟΚ) 822/87 του Συμβουλίου, της 16ης Μαρτίου 1987, για την κοινή οργάνωση της αμπελοοινικής αγοράς (στο εξής: κανονισμός του 1987), [5] όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1972/87 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουλίου 1987, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 822/87 για την κοινή οργάνωση της αμπελοοινικής αγοράς [6]. Το άρθρο 1, παράγραφος 4, του κανονισμού του 1987 παραπέμπει στο παράρτημα Ι αυτού για τον ορισμό, *μεταξύ άλλων*, του οίνου. Στο σημείο 10 του παραρτήματος αυτού ο οίνος ορίζεται ως εξής:

«Οίνος ή κρασί: το προϊόν που παράγεται αποκλειστικά με αλκοολική ζύμωση, ολική ή μερική, νωπών σταφυλιών, σπασμένων ή όχι, ή γλεύκους σταφυλιών.»

3. Κατά το άρθρο 15, παράγραφος 4, του κανονισμού του 1987, «απαγορεύεται» η προσθήκη ύδατος στον οίνο, εκτός από τις παρεκκλίσεις που αποφασίζονται από το Συμβούλιο. Κατά το άρθρο 73, παράγραφος 1 (με την επιφύλαξη ανάλογης δυνατότητας παρεκκλίσεως που ορίζεται από το Συμβούλιο), ο οίνος ο οποίος «έχει

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

1 — Chesterton G. K.: «Water and Wine», *Poems for all Purposes* (1913). («Και ο Νόα έλεγε συχνά στη γυναίκα του όταν καθόταν να δειπνήσει: "Δεν με νοιάζει πού πηγαίνει το νερό, αρκεί να μην πηγαίνει στο κρασί"»).

2 — Στο σχετικό κεφάλαιο στο παράρτημα ΙΙ ορίζονται τα εξής: «Οίνος από φρέσκα σταφύλια· τα σταφύλια πρέπει να υφίστανται ζύμωση με προσθήκη οινοπνεύματος».

3 — Κατά το άρθρο 38, παράγραφος 1, ως γεωργικά προϊόντα νοούνται «τα προϊόντα του εδάφους, της κτηνοτροφίας και της αλιείας, καθώς και τα προϊόντα προ της μεταποιήσεως τα οποία έχουν άμεση σχέση με αυτά».

4 — Βλ. κανονισμό (ΕΟΚ) 816/70 του Συμβουλίου, της 28ης Απριλίου 1970, για τη θέσπιση συμπληρωματικών διατάξεων για την κοινή οργάνωση της αμπελοοινικής αγοράς (ΟΙ, αγγλική ειδική έκδοση 1970 (Ι), σ. 234, στο εξής: κανονισμός 1970).

5 — ΕΕ 1987, L 84, σ. 1.

6 — ΕΕ 1987, L 184, σ. 26.

αποτελέσει αντικείμενο οινολογικών πρακτικών μη αποδεκτών από την κοινοτική νομοθεσία ή, ελλείψει αυτής, από τις εθνικές νομοθεσίες δεν είναι δυνατόν να προσφέρεται ή να παραδίδεται για άμεση ανθρώπινη κατανάλωση». Η εν λόγω διάταξη επιβάλλει τους ίδιους περιορισμούς ως προς τον οίνο ο οποίος «δεν είναι υγιής, ανόθευτος ή εμπορεύσιμος» ή «δεν ανταποκρίνεται στους ορισμούς που περιλαμβάνονται στο παράρτημα Ι ή στους ορισμούς που θεσπίζονται κατ' εφαρμογή του παρόντος κανονισμού».

4. Οι απαγορεύσεις αυτές αντικατοπτρίζουν τους προηγούμενους κανόνες που θεσπίστηκαν με τον κανονισμό του 1970. Το άρθρο 28 έθεσε αρχικώς τις προϋποθέσεις τις οποίες έπρεπε να πληρούν οι οίνοι προκειμένου να μπορούν «να διατεθούν για άμεση ανθρώπινη κατανάλωση». Αντικαταστάθηκε από το άρθρο 28a, το οποίο προστέθηκε στο άρθρο 28 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1160/76 του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1976, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 816/70 για τη θέσπιση συμπληρωματικών διατάξεων κοινής οργανώσεως της αμπελοοινικής αγοράς [7]. Σύμφωνα με το άρθρο 28a, οίνοι οι οποίοι είχαν «αποτελέσει αντικείμενο οινολογικών πρακτικών μη αποδεκτών από την κοινοτική νομοθεσία ή, ελλείψει αυτής, από τους κανόνες των εθνικών νομοθεσιών ή από κανόνες οι οποίοι δεν συνάδουν ούτε προς τις διατάξεις του κανονισμού αυτού ούτε προς τις διατάξεις που έχουν θεσπιστεί προς εφαρμογή των κανόνων αυτών» δεν μπορούσαν «να προσφέρονται ή να παραδίδονται για άμεση ανθρώπινη κατανάλωση». Το άρθρο 2 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1678/77 του Συμβουλίου, της 19ης Ιουλίου 1977, για την αντικατάσταση του κανονισμού (ΕΟΚ) 816/70 του Συμβουλίου με τη θέσπιση νέων διατάξεων σχετικά με τις οινολογικές πρακτικές και μεθόδους [8], επέτρεπε «την εφαρμογή μόνον των οινολογικών πρακτικών και μεθόδων που αναφέρονται στον κανονισμό αυτό και ειδικότερα στο παράρτημα IIa (το οποίο προστέθηκε με το άρθρο 4) ή σε άλλους κανόνες του κοινοτικού δικαίου που ισχύουν στον αμπελοοινικό τομέα». Το παράρτημα IIa (όπως τροποποιήθηκε) ουδέποτε επέτρεψε την προσθήκη ύδατος στον οίνο. Συναφώς, ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1972/78 της Επιτροπής, της 16ης Αυγούστου 1978, περί καθορισμού των λεπτομερειών εφαρμογής για οινολογικές πρακτικές (στο εξής: κανονισμός της Επιτροπής του 1978) ο οποίος εξακολουθεί να ισχύει [9], προβλέπει, στο άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, ότι «οίνοι οι οποίοι, δυνάμει του άρθρου 28α του κανονισμού (ΕΟΚ) 816/70 είναι ακατάλληλοι για άμεση ανθρώπινη κατανάλωση δεν δύνανται να κατέχονται χωρίς νόμιμο λόγο από έναν παραγωγό ή έναν έμπορο» [10]. Ο κανονισμός της Επιτροπής του 1978 παρέχει δυνατότητα επιλογής στην περίπτωση κατά την οποία αποδεικνύεται ότι οι οίνοι είναι ακατάλληλοι για ανθρώπινη κατανάλωση: μπορούν να «καταστραφούν» ή να διακινηθούν αλλά μόνον «με προορισμό μια οινοπνευματοποιία ή μία οξοποιία ή μία επιχείρηση που χρησιμοποιεί αυτούς για διάφορες χρήσεις ή για βιομηχανικά προϊόντα». Περαιτέρω, βάσει του δευτέρου εδαφίου του άρθρου 1, τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα, προκειμένου να διασφαλίσουν ότι οι οίνοι αυτοί δεν θα φθάσουν στους καταναλωτές, «να προβούν στην προσθήκη μετουσιωτικών ή δεικτών στους οίνους που αναφέρονται στο προηγούμενο εδάφιο για να αναγνωρίζονται καλύτερα».

5. Το άρθρο 74, παράγραφος 1, του κανονισμού του 1987 (όπως τροποποιήθηκε) προβλέπει τη θέσπιση από την Επιτροπή, σύμφωνα με τη διαδικασία επιτροπής διαχειρίσεως, «μεθόδων ανάλυσης που επιτρέπουν να προσδιορίζεται η σύσταση [των

7 — OJ 1976, L 135, σ. 1.
8 — OJ 1977, L 187, σ. 10.
9 — ΕΕ ειδ. έκδ. 03/022, σ. 144.
10 — Στο εξής πρέπει να γίνεται παραπομπή στο άρθρο 73 του κανονισμού του 1987.

οίνων] (...) και των κανόνων οι οποίοι επιτρέπουν να αποδεικνύεται αν τα προϊόντα αυτά αποτέλεσαν αντικείμενο επεξεργασιών κατά παράβαση των επιτρεπομένων οινολογικών πρακτικών». Το άρθρο 74, παράγραφος 2, ορίζει τις μεθόδους αναλύσεως οι οποίες πρέπει να εφαρμόζονται ελλείψει εναρμονισμένων κανόνων του κοινοτικού δικαίου. Οι μέθοδοι αναλύσεως είναι αυτές οι οποίες

«α) έχουν αναγνωρισθεί από τη Γενική Συνέλευση του Διεθνούς Γραφείου Αμπέλου και Οίνου (OIV) και οι οποίες έχουν δημοσιευθεί με τη φροντίδα του· ή

β) όταν δεν υπάρχει κατάλληλη μέθοδος ανάλυσης μεταξύ αυτών που αναφέρονται στο στοιχείο α', μέθοδος ανάλυσης που να ανταποκρίνεται στις συνιστώμενες από τον διεθνή οργανισμό τυποποίησης (ISO)· ή

γ) ελλείψει μιας των μεθόδων που αναφέρονται στα στοιχεία α' και β' και λόγω της ακρίβειας, της επαναληπτικότητας και της αναπαραγωγιμότητάς της:

— μέθοδος ανάλυσης αποδεκτή από το συγκεκριμένο κράτος μέλος ή

— εάν είναι αναγκαίο, κάθε άλλη κατάλληλη μέθοδος ανάλυσης.»

6. Τα δύο πρώτα εδάφια του άρθρου 79, παράγραφος 1, του κανονισμού του 1987 ορίζουν τα εξής:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίζουν την τήρηση των κοινοτικών διατάξεων στον αμπελοοινικό τομέα, ορίζουν δε μία ή περισσότερες αρχές, στις οποίες αναθέτουν τον έλεγχο της τήρησης των διατάξεων αυτών.

Τα κράτη μέλη γνωστοποιούν στην Επιτροπή το όνομα και τη διεύθυνση:

— των αρχών που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο,

— των εργαστηρίων που είναι εξουσιοδοτημένα να εκτελούν επίσημες αναλύσεις στον τομέα του οίνου.

Η Επιτροπή ενημερώνει σχετικά τα άλλα κράτη μέλη.»

7. Βάσει του άρθρου 74 του κανονισμού του 1987, η Επιτροπή θέσπισε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2676/90 της Επιτροπής, της 17ης Σεπτεμβρίου 1990, περί καθορισμού κοινοτικών μεθόδων ανάλυσης που εφαρμόζονται στον οινικό τομέα (στο εξής: κανονισμός της Επιτροπής του 1990) [11]. Το άρθρο 1 του κανονισμού της Επιτροπής του 1990 προβλέπει μεγάλο αριθμό επίσημων κοινοτικών μεθόδων ανάλυσης που επιτρέπουν την αποκάλυψη μη επιτρεπομένων οινολογικών πρακτικών. Οι μέθοδοι αυτές εκτίθενται στο εκτενέστατο παράρτημα του κανονισμού αυτού. Το άρθρο 2 περιλαμβάνει ορισμένους κανόνες όσον αφορά τις έννοιες της «επαναληψιμότητας» και «αναπαραγωγιμότητας». Το άρθρο 3 παρέχει τη δυνατότητα, υπό την τήρηση κυρίως των προϋποθέσεων ακρίβειας, επαναληψιμότητας και αναπαραγωγιμότητας, της εφαρμογής αυτοματοποιημένων μεθόδων αναλύσεως αλλά, σε περίπτωση αμφισβητήσεων, ορίζει ότι οι μέθοδοι του παραρτήματος πρέπει να υπερισχύουν. Εντούτοις, το εν λόγω παράρτημα δεν περιλαμβάνει μέθοδο ελέγχου προσθήκης ύδατος στον οίνο.

8. Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2048/89 του Συμβουλίου, της 19ης Ιουνίου 1989, περί των γενικών κανόνων σχετικά με την άσκηση ελέγχων στον αμπελοοινικό τομέα [12] (στο εξής: κανονισμός του 1989) υποχρεώνει τα κράτη μέλη να λαμβάνουν «τα απαραίτητα μέτρα για τη βελτίωση του ελέγχου όσον αφορά την τήρηση της αμπελοοινικής ρύθμισης, ιδίως στους συγκεκριμένους τομείς που αναφέρονται στο παράρτημα». Το παράρτημα αναφέρεται, μεταξύ άλλων, στις «οινολογικές πρακτικές» και «στον έλεγχο της συστάσεως των προϊόντων του οίνου». Το άρθρο 3, παράγραφος 2, ορίζει τα εξής:

«Οι έλεγχοι στους τομείς που ορίζονται στο παράρτημα *διενεργούνται είτε συστηματικά είτε δειγματοληπτικά*. Σε περίπτωση δειγματοληπτικών ελέγχων, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε με τον αριθμό, τη φύση και τη συχνότητά τους οι έλεγχοι αυτοί να είναι αντιπροσωπευτικοί για το σύνολο της επικράτειάς τους και ανάλογοι προς τη σημασία της ποσότητας των αμπελοοινικών προϊόντων που διατίθενται στην αγορά ή κρατούνται προς διάθεση στην αγορά.» [13]

Κατά το πρώτο εδάφιο του άρθρου 13 «τα εργαστήρια που ορίζονται για τη διεξαγωγή των αναλύσεων στα πλαίσια της εφαρμογής του παρόντος κανονισμού επιλέγονται μεταξύ των εργαστηρίων που αναφέρονται [δηλαδή αυτά που ορίζονται από το κράτος μέλος] στο άρθρο 79, παράγραφος 1 [του κανονισμού του 1987]» [14]. Κατά το δεύτερο εδάφιο, «οι μέθοδοι ανάλυσης είναι οι ίδιες με αυτές που αναφέρονται στο άρθρο 74 του προαναφερομένου κανονισμού.»

11 — ΕΕ 1990, L 272, σ. 1.

12 — ΕΕ 1989, L 202, σ. 32· βλ. άρθρο 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο.

13 — Η υπογράμμιση οφείλεται στη σημασία των εκφράσεων αυτών για ζητήματα που ανακύπτουν στην υπό κρίση αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως.

14 — Προπαρατέθηκε στην παράγραφο 6 ανωτέρω.

9. Το άρθρο 71, παράγραφος 1, του κανονισμού του 1987 ορίζει ότι ο οίνος μπορεί να διακινείται στο εσωτερικό της Κοινότητας μόνον εάν συνοδεύεται από έγγραφο διοικητικής αρχής. Οι λεπτομερείς κανόνες που αφορούν το έγγραφο αυτό εκτίθενται στο άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2238/93 της Επιτροπής, της 26ης Ιουλίου 1993, περί των συνοδευτικών εγγράφων κατά τη μεταφορά αμπελοοινικών προϊόντων και των βιβλίων που πρέπει να τηρούνται στον αμπελοοινικό τομέα [15] (στο εξής: ο κανονισμός της Επιτροπής του 1993), ο οποίος δεν είχε τεθεί σε ισχύ κατά τον χρόνο διεξαγωγής των πραγματικών περιστατικών που προκάλεσαν την υποβολή της υπό κρίση αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως. Είναι, εντούτοις, παρεμφερείς προς τους προηγούμενους κανόνες που περιλαμβάνονταν στον κανονισμό (ΕΟΚ) 986/89 της Επιτροπής, της 10ης Απριλίου 1989, περί των συνοδευτικών εγγράφων κατά τη μεταφορά των αμπελοοινικών προϊόντων και των βιβλίων που πρέπει να τηρούνται στον αμπελοοινικό τομέα, όπως τροποποιήθηκε [16]. Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 986/89 όριζε ότι «κάθε μεταφορά στο τελωνειακό έδαφος της Κοινότητας μη συσκευασμένου προϊόντος του αμπελοοινικού τομέα που πληροί τους όρους του άρθρου 9, παράγραφος 2, της Συνθήκης, σε ποσότητα ανώτερη των 60 λίτρων, πραγματοποιείται με την κάλυψη του πρωτοτύπου του [από 1ης Ιανουαρίου 1991] εγκεκριμένου εμπορικού εγγράφου (...)». Το έγγραφο αυτό έπρεπε να συνταχθεί σύμφωνα με το πρότυπο και τις οδηγίες που εκτίθενται στα παραρτήματα I και II και έπρεπε να περιλαμβάνει (για προϊόντα που μεταφέρονται χύμα) στοιχεία που αφορούν, *μεταξύ άλλων*, «τον ακριβή αλκοολικό τίτλο» του οίνου. Επιπλέον, το άρθρο 6, παράγραφος 1, όριζε τα εξής:

«Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, κάθε ομάδα προσώπων και κάθε έμπορος χωρίς κατάστημα που έχει κατοικία ή έδρα το τελωνειακό έδαφος της Κοινότητας, που πραγματοποιεί ο ίδιος ή μέσω αντιπροσώπου μεταφορά προϊόντος του αμπελοοινικού τομέα, χύμα ή σε μικρή ποσότητα, πρέπει να καταρτίσει υπό την ευθύνη του:

— εγκεκριμένο εμπορικό έγγραφο (...).»

B — *Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου*

10. Η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως στην υπό κρίση υπόθεση υποβλήθηκε από το Tribunale civile e penale di Ravenna, sezione civile (Πρωτοδικείο, πολιτικό τμήμα, Ραβέννα, στο εξής: εθνικό δικαστήριο), το οποίο εκθέτει ότι με δικόγραφο αγωγής που επιδόθηκε στις 23 Ιουνίου 1993, η εταιρία Angelo Celestini (στο εξής: ενάγουσα) ενήγαγε την εταιρία Saar-Sektkellerei Faber (στο εξής: εναγομένη) και την κάλεσε να εμφανιστεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου για να απαντήσει στην αγωγή της ενάγουσας που ζητεί από το εθνικό δικαστήριο:

«α) να αναγνωρίσει ότι η εναγομένη, αρνούμενη να παραλάβει τον οίνο που της απέστειλε η Celestini με τον ισχυρισμό ότι, όπως προέκυψε από την ανάλυση που πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο του ισοτοπικού ελέγχου για το οξυγόνο (μαγνητικός συντονισμός), επρόκειτο για οίνο αναμεμειγμένο με ύδωρ και παραλείποντας να προσβάλει

15 — ΕΕ 1993, L 200, σ. 10.

16 — ΕΕ 1989, L 106, σ. 1. Ο κανονισμός 986/89, όπως είχε τροποποιηθεί, καταργήθηκε από 1ης Σεπτεμβρίου 1993, με το άρθρο 21 του κανονισμού της Επιτροπής του 1993.

το μέτρο των γερμανικών διοικητικών αρχών, ευθύνεται έναντι της ενάγουσας βάσει του άρθρου 2043 του Αστικού Κώδικα [17]· και

β) να επιτρέψει στην Celestini να μη λάβει υπόψη το μέτρο των γερμανικών διοικητικών αρχών, καθώς και να διαθέσει στην αγορά ως επιτραπέζιο οίνο, με βάση την πραγματοποιηθείσα ανάλυση, το μη αποσταχθέν μέρος του προϊόντος προκειμένου να αποφύγει περαιτέρω ζημία επιπλέον της ζημίας που υπέστη ήδη λόγω της αποστάξεως.»

11. Το εθνικό δικαστήριο αναφέρθηκε στη συνέχεια στον ισχυρισμό της ενάγουσας ότι η μέθοδος αναλύσεως μέσω του μαγνητικού συντονισμού που εφάρμοσαν οι γερμανικές αρχές στην υπό κρίση υπόθεση «δεν περιλαμβάνεται μεταξύ εκείνων που προβλέπονται ρητά από την κοινοτική κανονιστική ρύθμιση [κανονισμός (ΕΟΚ) 2676/90] και, επομένως, είναι παράνομη τόσο η συμπεριφορά των διοικητικών αρχών όσο και της εναγομένης εταιρίας». Το εθνικό δικαστήριο εκθέτει ότι έχει σημασία να διευκρινισθεί το ζήτημα κατά πόσον η μέθοδος αναλύσεως που εφαρμόσθηκε είναι νόμιμη. Κρίνει ότι, «αν αναγνωριστεί ότι η αμφισβητούμενη μέθοδος αναλύσεως είναι νόμιμη, αυτό θα συνεπάγεται την πλήρη απόρριψη των αιτημάτων της ενάγουσας, τόσο ως προς την αιτουμένη έναντι της εναγομένης αποζημίωση όσο και ως προς το αίτημά της να μη ληφθεί υπόψη το μέτρο των γερμανικών διοικητικών αρχών, με συνέπεια να διατεθούν στο εμπόριο οι ποσότητες οίνου οι οποίες κρίθηκαν ως μη εμπορεύσιμες». Ως εκ τούτου, το εθνικό δικαστήριο αποφάσισε να υποβάλει στο Δικαστήριο αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, «υπό τη μορφή των [τριών] ερωτημάτων που έθεσε η ενάγουσα». Τα ερωτήματα αυτά είναι διατυπωμένα ως εξής:

«1) Πρέπει το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απαγορεύει σε κράτος μέλος τη λήψη μέτρου με το οποίο εμποδίζει την εισαγωγή και την εμπορία στο έδαφός του παρτίδας οίνου προελεύσεως άλλου κράτους μέλους, όταν ο οίνος αυτός συνοδεύεται από κανονικά πιστοποιητικά αναλύσεως εκδοθέντα από ινστιτούτα ερευνών τα οποία έχουν προς τούτο τη σχετική έγκριση στο κράτος μέλος καταγωγής, με τα οποία πιστοποιείται ότι ο οίνος ανταποκρίνεται πλήρως προς την κοινοτική κανονιστική ρύθμιση που έχει εφαρμογή;

2) Επιτρέπει το άρθρο 36 της Συνθήκης ΕΟΚ στο κράτος μέλος, στην περίπτωση του πρώτου ερωτήματος, να μην αποδεχθεί τα αποτελέσματα των αναλύσεων οίνου που διενεργήθηκαν στο κράτος μέλος εξαγωγής και του παρέχει τη δυνατότητα να επιβάλει την τήρηση των θεμελιωδών απαιτήσεων

17 — Το άρθρο 2043, το οποίο περιλαμβάνεται στον τίτλο IX του κώδικα φέρει τον τίτλο «Dei fatti illeciti» (Άδικες Πράξεις) και ορίζει τα εξής: «*Αποζημίωση για άδικες πράξεις.* — Οποιαδήποτε πράξη που ενέχει απάτη, δόλο ή αμέλεια και προκαλεί αδικαιολόγητη βλάβη θεμελιώνει την υποχρέωση του προσώπου το οποίο διέπραξε την πράξη να καταβάλει αποζημίωση». βλ. *The Italian Civil Code*, μεταφρασμένο στα αγγλικά από τους Beltramo, Longo και Merryman, Oceana Publications, Inc. (Νέα Υόρκη, 1969).

που περιλαμβάνονται στο άρθρο αυτό με τη χρήση μεθόδου αναλύσεως οίνου που στηρίζεται στην ανίχνευση του ισοτόπου του οξυγόνου και που περιγράφεται στο τρίτο ερώτημα;

3) Μπορούν, βάσει του άρθρου 74, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του κανονισμού (ΕΟΚ) 822/87, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΟΚ) 2676/90, να θεωρηθούν ως νόμιμα και αξιόπιστα, όσον αφορά την ακρίβεια, την επαναληπτικότητα και την αναπαραγωγιμότητα, κατά την έννοια του εν λόγω άρθρου 74, τα αποτελέσματα αναλύσεως που πραγματοποιήθηκε μεμονωμένα επί παρτίδας οίνου με τη μέθοδο που αποκαλείται "ανίχνευση του ισοτόπου του οξυγόνου 16/18", στην περίπτωση κατά την οποία: α) δεν υπάρχει καμιά τράπεζα δεδομένων που να παρέχει τα χαρακτηριστικά του οίνου μιας καθορισμένης περιοχής τα οποία έχουν καταγραφεί συστηματικά κατά τη διάρκεια περισσοτέρων αμπελοοινικών περιόδων και συνιστούν έγκυρο όρο συγκρίσεως· β) χρησιμοποιούνται ως βάση αποκλειστικά οι τιμές αναλύσεως ως προς το μαγνήσιο, την τέφρα κ.λπ. οι οποίες, μεταξύ άλλων, εμφανίζονται ανομοιογενείς και αποκλίνουσες σύμφωνα με τα αποτελέσματα των αναλύσεων που πραγματοποιήθηκαν;»

12. Από την εξέταση των εγγράφων που διαβιβάστηκαν με την αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως και των παρατηρήσεων που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο παρέχεται η δυνατότητα στο Δικαστήριο, κατά την άποψή μου, να λάβει υπόψη τα ακόλουθα πρόσθετα περιστατικά και λεπτομέρειες όσον αφορά την κύρια δίκη, υπό την επιφύλαξη ότι η απόδειξη όλων των πραγματικών περιστατικών εμπίπτει τελικά στην αρμοδιότητα του εθνικού δικαστηρίου.

13. Τον Ιανουάριο του 1991 η ενάγουσα, οινοπαραγωγός με έδρα το Barbiano (Ιταλία) συνήψε σύμβαση για την παράδοση στην εναγομένη, η οποία είχε τα κεντρικά της γραφεία στην Trier (Γερμανία), και η οποία ειδικεύεται στην παραγωγή αφρωδών οίνων, 60 000 εκατολίτρων (hl) λευκού επιτραπέζιου οίνου και 10 000 hl ερυθρού επιτραπέζιου οίνου. Η υπόθεση αυτή αφορά μόνο τον ερυθρό οίνο. Ο ερυθρός οίνος παραδόθηκε σε δύο ισομερείς παρτίδες. Η παράδοση της πρώτης παρτίδας πραγματοποιήθηκε χωρίς πρόβλημα και, όπως προκύπτει από τα διαθέσιμα στοιχεία, δεν υποβλήθηκε σε κανένα ειδικό έλεγχο στη Γερμανία.

14. Η δεύτερη παρτίδα μεταφέρθηκε με πλοίο εντός σφραγισμένων δεξαμενών. Η ακριβής φύση των πιστοποιητικών αναλύσεως που συνόδευαν την παρτίδα αυτή παραμένει ασαφής. Στις γραπτές παρατηρήσεις της ενάγουσας, που αποτελούν τη μόνη πηγή πληροφοριών, μνημονεύονται διάφορες αναλύσεις οι οποίες πραγματοποιήθηκαν μετά από την ανάλυση των γερμανικών αρχών του Ιουλίου του 1991 (για την οποία θα γίνει λόγος κατωτέρω). Ένα από τα πιστοποιητικά αυτά, που επισυνάφθηκε ως έγγραφο 4 στις παρατηρήσεις της ενάγουσας, περιγράφηκε κατά την προφορική διαδικασία από την Ιταλία ως «κλασικό τελωνειακό συνοδευτικό έγγραφο». Το έγγραφο 4 φαίνεται ότι φέρει ημερομηνία (από αντίγραφο το οποίο μετά βίας μπορεί να αναγνωσθεί) 4 Ιουλίου 1991. Περιγράφεται ως έκθεση αναλύσεως (Relazione di Analisi) N 327/91, που φέρει υπογραφή από το «Enot. Alvise TOFFOLETTO». Μεταξύ των απαριθμουμένων αναλυτικών αποτελεσμάτων περιλαμβάνεται μέτρηση του αλκοολικού τίτλου κατ' όγκο σε 9,25 % και, όπως τόνισε ο εκπρόσωπος της Ιταλίας, τέφρα βάρους 2,32 gr/l. Από την ημερομηνία του εγγράφου 4 μπορεί να συναχθεί εύλογα το συμπέρασμα ότι το έγγραφο αυτό συνόδευσε τα εμπορεύματα. Πριν αναφερθώ σ' αυτό περαιτέρω πρέπει να μνη-

μονεύσω τα έγγραφα 5 και 6 που επισυνάφθηκαν στις παρατηρήσεις της ενάγουσας. Κατά τα φαινόμενα, τα έγγραφα αυτά προέρχονται από το οινολογικό εργαστήριο (Laboratorio Enochimico) της Βερόνας. Αμφότερα φέρουν ημερομηνία 21 Μαρτίου 1991. Το ένα αφορά έλεγχο για πρόσθετη ζάχαρη και το άλλο την ποσοτική παρουσία διαφόρων χημικών ουσιών, δεν μνημονεύεται όμως ούτε ύδωρ ούτε οινόπνευμα.

15. Η δεύτερη παρτίδα υποβλήθηκε σε ελέγχους από τις γερμανικές αρχές, στο μέτρο που ορισμένα δείγματα του οίνου ελέγχθηκαν από το Chemisches Untersuchungsamt Trier (γραφείο χημικού ελέγχου της Trier, στο εξής, χάριν συντομίας: CUT). Οι περιστάσεις οι οποίες είχαν ως συνέπεια τη διενέργεια της αναλύσεως αυτής διευκρινίστηκαν στο Δικαστήριο για πρώτη φορά κατά την επ'ακροατηρίου συζήτηση. Ο εκπρόσωπος της Γερμανίας τόνισε επίμονα ότι η αντίρρηση των γερμανικών αρχών δεν στηριζόταν καταρχάς στον έλεγχο που διεξήχθη από το CUT. Αντιθέτως, ισχυρίστηκε, ο οίνος είχε αρχικώς υποβληθεί σε έλεγχο βάσει παραδοσιακών μεθόδων. Σε ποσοστό 9,1 % (το έγγραφο 4 αναφέρει 9,25 %) ο αλκοολικός τίτλος και το περιεχόμενο σε μαγνήσιο, τέφρα και ολικά στερεά υπολείμματα θεωρήθηκαν υπερβολικά χαμηλά. Επιπλέον, τέσσερις από τους πέντε δοκιμαστές θεώρησαν ότι ο οίνος ήταν υδατωμένος και αραιωμένος και τον απέρριψαν. Η ισοτοπική μέθοδος χρησιμοποιήθηκε μόνον προς στήριξη των αποτελεσμάτων αυτών. Οι έλεγχοι που διεξήχθησαν από το CUT, με την αρωγή ενός ινστιτούτου που βρίσκεται στο Jülich (Γερμανία) περιελάμβαναν έλεγχο βασιζόμενο στη μέθοδο αναλύσεως η οποία για λόγους ευκολίας θα περιγράφεται στο εξής ως «έλεγχος» ή «μέθοδος» «μαγνητικού συντονισμού» ή «οξυγόνου 16/18» [18]. Σύμφωνα με την έκθεση που συνέταξε το CUT, η μέθοδος του μαγνητικού συντονισμού κατέδειξε ότι στον οίνο είχε προστεθεί ύδωρ, οπότε ο οίνος τέθηκε υπό μεσεγγύηση, προφανώς κατ' εντολή της Staatsanwaltschaft (τοπικής εισαγγελικής αρχής), στις 24 Ιουλίου 1991.

16. Η εναγομένη ειδοποίησε εγγράφως στις 13 Αυγούστου 1991 την ενάγουσα με τηλετύπημα για τη μεσεγγύηση του οίνου και της ζήτησε να ρυθμίσει το ζήτημα της επιστροφής του στην Ιταλία. Η ενάγουσα ζήτησε από ειδικευμένο εργαστήριο στη Faenza (Ιταλία) να διενεργήσει νέο έλεγχο, ενώ στις 7 Οκτωβρίου 1991 η εναγομένη απέστειλε ορισμένα δείγματα του οίνου για έλεγχο στο εργαστήριο Fresenius, στη Γερμανία. Στις 31 Ιουλίου 1991, το εργαστήριο στη Faenza, χωρίς να έχει εφαρμόσει τη μέθοδο του μαγνητικού συντονισμού, διεπίστωσε ότι ο οίνος δεν περιείχε προσθήκη ύδατος. Στις 3 Ιανουαρίου 1992, το εργαστήριο Fresenius δήλωσε ότι δεν είχε την πείρα που απαιτείται για να ελέγξει την ακρίβεια της μεθόδου του μαγνητικού συντονισμού. Το εργαστήριο Fresenius δήλωσε επίσης ότι το CUT είχε στηριχθεί επίσης

18 — Από τις παρατηρήσεις της Επιτροπής προκύπτει ότι ο έλεγχος του οξυγόνου 16/18 συνίσταται κυρίως σε ανάλυση των ισοτόπων οξυγόνου που περιλαμβάνονται στα μόρια ύδατος που υφίστανται στον οίνο. Τα άτομα οξυγόνου απαντούν σε τρεις διαφορετικές ισοτοπικές μορφές, ήτοι O^{16} το οποίο είναι το πλέον διαδεδομένο (99,8 % του συνόλου), O^{17} (0,04 %) και O^{18} (0,16 %). Η μάζα των ατόμων οξυγόνου και, κατά συνέπεια, των μορίων ύδατος που τα περιέχουν ποικίλλει ανάλογα με την ισοτοπική του σύσταση. Η αναλογία των ισοτόπων O^{18}/O^{16} ποικίλλει αντίστοιχα με την προέλευση του ύδατος· το ύδωρ φυτικής προελεύσεως που περιέχεται στα σταφύλια είναι πλουσιότερο σε O^{18} τόσο από το ύδωρ της βροχής όσο και από το ύδωρ των πηγών. Η μέθοδος ελέγχου του οξυγόνου 16/18 παρέχει τη δυνατότητα να καταμετρηθεί η ποσότητα των ισοτόπων του O^{18}. Ως σημείο αναφοράς λαμβάνεται το θαλάσσιο ύδωρ και οι αποκλίσεις από αυτό των ποσοτήτων ισοτόπων του ύδατος διαφορετικών προελεύσεων εκφράζονται σε μονάδες delta. Η προσθήκη ύδατος στον οίνο συνεπάγεται μείωση της αρχικής τιμής σε μονάδες delta του οίνου, πράγμα το οποίο επέτρεψε την εφαρμογή της μεθόδου ελέγχου του οξυγόνου 16/18 για τον εντοπισμό ύδατος στον οίνο.

(όπως επιβεβαίωσε η Γερμανία κατά την προφορική διαδικασία) σε άλλες πλέον παραδοσιακές ενδείξεις, όπως οργανοληπτικοί έλεγχοι, τον χαμηλό αλκοολικό τίτλο του οίνου και το περιεχόμενό του σε μαγνήσιο και τέφρα. Κατά την άποψή του, οι ενδείξεις αυτές δεν αρκούσαν για να αποδείξουν την προσθήκη ύδατος στον οίνο.

17. Στις 21 Ιανουαρίου, 1992 η ενάγουσα απευθύνθηκε εγγράφως στην εναγομένη ζητώντας της να κινήσει τη διαδικασία για την άρση της μεσεγγυήσεως. Εντούτοις, η εναγομένη αποφάσισε να ζητήσει τη γνώμη δύο άλλων εργαστηρίων, τα οποία εφήρμοζαν τη μέθοδο του μαγνητικού συντονισμού, με τα ακόλουθα αποτελέσματα: Στις 12 Φεβρουαρίου 1992 το Landwirtschaftlich-chemische Bundesanstalt, στην Αυστρία, θεώρησε ότι ο οίνος δεν ήταν κατάλληλος για να διατεθεί στο εμπόριο ενώ, στις 13 Φεβρουαρίου 1992, το εργαστήριο Eurofins, στη Γαλλία, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι από το ισοτοπικό περιεχόμενο του δείγματος που του υποβλήθηκε προέκυπτε η προσθήκη ύδατος της τάξεως του 15 %. Η εναγομένη ζήτησε τότε από τις γερμανικές αρχές να ολοκληρώσουν τις διατυπώσεις για την επιστροφή του οίνου στην Ιταλία. Σύμφωνα με την αίτηση αυτή, το Υπουργείο Γεωργίας του ομοσπόνδου κράτους της Ρηνανίας-Παλατινάτου ζήτησε από την ενάγουσα, στις 5 Μαρτίου 1992, να δηλώσει το όνομα μιας ιταλικής οινοπνευματοποιίας στην οποία θα μπορούσε να σταλεί ο οίνος για απόσταξη. Η ενάγουσα υπέδειξε μια οινοπνευματοποιία με έγγραφο της 11ης Μαΐου 1992 και, στις 9 Ιουλίου 1992, οι γερμανικές αρχές έστειλαν τον οίνο πίσω στην Ιταλία. Εντούτοις, μόνον ένα μέρος του οίνου, σύμφωνα τουλάχιστον με την Επιτροπή [19], στάλθηκε για απόσταξη ενώ το υπόλοιπο επιστράφηκε κατόπιν αδείας των ιταλικών τελωνειακών αρχών στις αποθήκες της ενάγουσας χωρίς να επισημανθεί, να σφραγισθεί ή να σημανθεί κατά οιονδήποτε ειδικό τρόπο.

II — Παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο

18. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η ενάγουσα, η εναγομένη, η Ιταλική Δημοκρατία, το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας και η Επιτροπή. Όλοι οι ανωτέρω, εκτός του Ηνωμένου Βασιλείου, παρέστησαν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας παρέστη επίσης κατά τη συζήτηση. Δεδομένου ότι δεν υπέβαλε γραπτές παρατηρήσεις στηρίχθηκε σε μεγάλο βαθμό στις παρατηρήσεις του Ηνωμένου Βασιλείου και της Επιτροπής.

19 — Η Επιτροπή στηρίζει τον ισχυρισμό της σε αποδεικτικά στοιχεία τα οποία περιήλθαν στην κατοχή της κατά τη διάρκεια ελέγχου που διεξήχθη στο πλαίσιο επίσημης αποστολής της στην Ιταλία μεταξύ 1ης και 4ης Σεπτεμβρίου 1992. Η αναγνώριση που ζητεί η ενάγουσα στο πλαίσιο της αγωγής της ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου επιρρωννύει εμμέσως την ακρίβεια του ισχυρισμού της Επιτροπής.

III — Ανάλυση

Α — *Παραδεκτό των υποβληθέντων ερωτημάτων*

19. Η Επιτροπή, υποστηριζομένη κατά την προφορική διαδικασία από τη Γερμανία, αμφισβητεί το παραδεκτό της αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο. Προς στήριξη της απόψεώς της προβάλλει τέσσερα επιχειρήματα: i) το αιτούν δικαστήριο είναι αναρμόδιο· ii) η εκ μέρους του εθνικού δικαστηρίου περιγραφή της πραγματικής και νομικής καταστάσεως στην οποία στηρίζεται η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως είναι τελείως ανακριβής και ελλιπής· iii) η διαδικασία ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου φαίνεται τεχνητή· iv) τα υποβληθέντα ερωτήματα δεν φαίνονται να είναι λυσιτελή όσον αφορά τη διαφορά που προκάλεσε την κύρια δίκη.

20. Όσον αφορά την αρμοδιότητα του εθνικού δικαστηρίου, η Επιτροπή αναφέρεται στην «εξωσυμβατική» φύση της διαδικασίας και ισχυρίζεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 2 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, αρμόδια είναι τα γερμανικά δικαστήρια ως δικαστήρια του τόπου της κατοικίας της εναγομένης [20]. Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι, κατά την ιταλική πολιτική δικονομία, στον εναγόμενο εναπόκειται να προβάλει ένσταση αναρμοδιότητας των ιταλικών δικαστηρίων και ότι εν προκειμένω δεν προβλήθηκε η ένσταση αυτή. Εντούτοις, υποστηρίζει ότι δεν είναι δυνατόν να αμφισβητηθεί ότι η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως στην υπό κρίση υπόθεση είναι προδήλως απαράδεκτη και ότι, πράγματι, η παράλειψη της εναγομένης να προβάλει ένσταση αναρμοδιότητας των ιταλικών δικαστηρίων υπογραμμίζει τον κατασκευσμένο χαρακτήρα της διαφοράς.

21. Το άρθρο 177 της Συνθήκης αναφέρεται αποκλειστικά στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να αποφαίνεται με προδικαστικές αποφάσεις. Η κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων, τα οποία δύνανται (και σε ορισμένες περιπτώσεις οφείλουν) να υποβάλλουν προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο κατ' εφαρμογή του άρθρου 177, δεν παρέχει τη δυνατότητα, κατά την άποψή μου, στο Δικαστήριο να εξετάσει αν ένα εθνικό δικαστήριο, το οποίο αποφάσισε να υποβάλει αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως κατ' εφαρμογή του άρθρου 177, θα όφειλε, κατά νόμο, να έχει κηρύξει εαυτό αναρμόδιο. Σύμφωνα με την κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, στα εθνικά δικαστήρια εναπόκειται να κρίνουν, σύμφωνα με τους κανόνες του εθνικού

20 — Σύμβαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 σχετικά με την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας (ΟJ 1978 L 304, σ. 77), με τη Σύμβαση της 25ης Οκτωβρίου 1982 σχετικά με την προσχώρηση της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΕΕ 1982 L 388, σ. 1) και με τη Σύμβαση της 26ης Μαΐου 1989 σχετικά με την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας (ΕΕ 1989, L 285, σ. 1).

δικαίου, αν είναι αρμόδια να επιλαμβάνονται των διαφορών που τους υποβάλλονται και να αποφαίνονται επ'αυτών. Το Δικαστήριο δεν μπορεί να αμφισβητεί την αρμοδιότητα των εθνικών δικαστηρίων στους δικούς τους τομείς [21]. Όπως έκρινε το Δικαστήριο στην υπόθεση Balocchi [22], στο πλαίσιο της οποίας αμφισβητήθηκε η αρμοδιότητα του εθνικού δικαστηρίου επί φορολογικών θεμάτων:

«(...) το Δικαστήριο δεν έχει την εξουσία να εξετάσει αν η απόφαση με την οποία του υποβάλλονται προδικαστικά ερωτήματα είναι σύμφωνη με τους οργανωτικούς και δικονομικούς κανόνες του εθνικού δικαίου.

Επομένως, το Δικαστήριο δεσμεύεται από την απόφαση περί παραπομπής που εξέδωσε δικαστήριο κράτους μέλους, εφόσον η απόφαση αυτή δεν ακυρώθηκε κατόπιν ασκήσεως ενδίκου μέσου που ενδεχομένως προβλέπει το εθνικό δίκαιο.»

Επιπλέον, το Δικαστήριο έκρινε στην υπόθεση Bosman ότι «εφόσον τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου, το Δικαστήριο υποχρεούται, καταρχήν, να απαντήσει» [23]. Εντούτοις, όπως πράγματι υποστηρίζουν η Επιτροπή και η Γερμανία στην υπό κρίση υπόθεση, προφανώς υπερβολικά ευρεία κρίση του αιτούντος δικαστηρίου ως προς την αρμοδιότητά του θα πρέπει να καθιστά προσεκτικό το Δικαστήριο ως προς το ενδεχόμενο να συνιστά πράγματι η σχετική αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως κατάχρηση της προβλεπόμενης στο άρθρο 177 διαδικασίας για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως. Είναι πρόδηλο ότι έχει σημασία συναφώς το ότι, συνεπεία γεγονότων στη Γερμανία, ζητείται κατ' ουσίαν από το ιταλικό δικαστήριο, στο πλαίσιο της κύριας δίκης, να αποφανθεί επί της νομιμότητας ενεργειών γερμανικής διοικητικής αρχής στη Γερμανία. Θέματα αρμοδιότητας αυτού του είδους δεν συνιστούν εντούτοις ζητήματα κοινοτικού δικαίου, εκτός από την περίπτωση κατά την οποία τίθενται στο πλαίσιο ερωτήματος αφορώντος την ερμηνεία της Συμβάσεως των Βρυξελλών.

22. Η Επιτροπή ισχυρίζεται στη συνέχεια ότι η αγωγή επ' ευκαιρία της οποίας υποβλήθηκε η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως στην υπό κρίση υπόθεση είναι εξ ολοκλήρου τεχνητή. Προβάλλει τρεις λόγους για να στηρίξει τον ισχυρισμό της ότι η αρχή που έθεσε το Δικαστήριο στην υπόθεση Foglia I [24] θα πρέπει να εφαρμοστεί και στην υπό κρίση υπόθεση. Καταρχάς, επισημαίνει το γεγονός ότι οι «απόψεις των διαδίκων ταυτίζονται» σε μεγάλο βαθμό τόσο ως προς τα αμφισβητούμενα ζητήματα όσο και ως προς την απόφαση να υποβληθούν προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο. Δεύτερον, ισχυρίζεται ότι το *πραγματικό* αντικείμενο της κύριας δίκης δεν είναι το αίτημα της ενάγουσας να λάβει αποζημίωση από την εναγομένη, αλλά μάλλον η αμφισβήτηση της νομιμότητας της γερμανικής αποφάσεως κατά την οποία ο οίνος είναι

21 — Βλ. τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Jacobs και την απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Ιουλίας 1996 στην υπόθεση C-39/94, SFEI κ.λπ. (Συλλογή 1996, σ. I-3547, σημείο 30 των προτάσεων και σκέψη 24 της αποφάσεως).

22 — Απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 1993, υπόθεση C-10/92 (Συλλογή 1993, σ. I-5105, σκέψεις 16 και 17).

23 — Απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 1995, υπόθεση C-415/93 (Συλλογή 1995, σ. I-4921, σκέψη 59).

24 — Απόφαση της 11ης Μαρτίου 1980, υπόθεση 104/79 (Συλλογή τόμος 1980/Ι, σ. 403).

«ακατάλληλος για ανθρώπινη κατανάλωση». Τρίτον, από τα πρακτικά της συνεδριάσεως του εθνικού δικαστηρίου της 15ης Οκτωβρίου 1993 προκύπτει, τουλάχιστον σύμφωνα με την Επιτροπή, ότι οι διάδικοι *συμφώνησαν* ως προς τη σκοπιμότητα της υποβολής προδικαστικών ερωτημάτων στο Δικαστήριο.

23. Οι αρχές που τέθηκαν με τις υποθέσεις Foglia I και Foglia II πρέπει να εφαρμόζονται με μεγάλη προσοχή, εφόσον όχι μόνο θέτουν υπό αμφισβήτηση το κύρος διατάξεως εθνικού δικαστηρίου αλλά και την καλή πίστη των διαδίκων της κύριας δίκης [25]. Τα βασικά περιστατικά των δύο αυτών υποθέσεων είναι γνωστά: ο Foglia, Ιταλός έμπορος οίνων, συμφώνησε να πωλήσει οίνο στην Novello, Ιταλίδα πελάτη, η παράδοση του οποίου έπρεπε να γίνει σε μία διεύθυνση στη Γαλλία. Εντούτοις, η σύμβαση εξηρτάτο *εξαρχής* από μία ρήτρα κατά την οποία ενδεχόμενοι φόροι που θα ζητούσαν οι ιταλικές ή οι γαλλικές αρχές και «αντίθετοι προς το σύστημα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων μεταξύ των δύο χωρών, ή τουλάχιστον μη οφειλόμενοι» δεν θα βάρυναν τον αγοραστή [26]. Κατά την εισαγωγή του οίνου στη Γαλλία επιβλήθηκαν ορισμένοι φόροι, τους οποίους η Novello, στηριζόμενη κυρίως στο άρθρο 95 της Συνθήκης, αρνήθηκε να καταβάλει. Τούτο είχε ως συνέπεια την άσκηση αγωγής στην Ιταλία από τον Foglia και, τελικώς, την υποβολή προδικαστικού ερωτήματος στο Δικαστήριο. Το Δικαστήριο έκρινε ότι οι διάδικοι παρενέβαλαν στη σύμβασή τους τη ρήτρα «προς τον σκοπό να ωθήσουν το ιταλικό δικαστήριο στο να αποφανθεί επ' αυτού του σημείου» [27]. Αναφερόμενο «στον *τεχνητό χαρακτήρα* αυτής της κατασκευής», το Δικαστήριο έκρινε ότι «η αποστολή» που του έχει ανατεθεί με το άρθρο 177 συνίσταται «στο να παρέχει σε κάθε δικαστήριο της Κοινότητας τα ερμηνευτικά στοιχεία του κοινοτικού δικαίου, των οποίων έχει ανάγκη για την επίλυση *πραγματικών διαφορών* που του υποβάλλονται» [28]. Επομένως, το Δικαστήριο έκρινε ότι «δεν έχει αρμοδιότητα να αποφανθεί επί των υποβληθέντων από το εθνικό δικαστήριο ερωτημάτων». Κατόπιν της αποφάσεως αυτής το εθνικό δικαστήριο υπέβαλε στο Δικαστήριο άλλη αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως [29]. Στη δεύτερη υπόθεση το Δικαστήριο έκρινε ότι, ενώ στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται κυρίως να εκτιμήσει την ανάγκη υποβολής αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, «η άσκηση αυτής της εξουσίας εκτιμήσεως» δεν είναι απεριόριστη [30]. Ειδικότερα, το Δικαστήριο τόνισε ότι «το άρθρο 177 δεν αναθέτει στο Δικαστήριο την αποστολή να διατυπώνει συμβουλευτικές γνώμες επί γενικών ή υποθετικών ζητημάτων, αλλά να συμβάλλει στην απονομή της δικαιοσύνης στα κράτη μέλη» και στη συνέχεια έκρινε τα εξής:

«Δεν είναι επομένως αρμόδιο να απαντά σε ερωτήματα περί ερμηνείας που του υποβάλλονται στο πλαίσιο διαδικασίας που είναι προκατασκευασμένη από τους διαδίκους με σκοπό να αγάγουν το Δικαστήριο στο να λάβει θέση επί ορισμένων προβλημάτων κοινοτικού δικαίου, τα οποία δεν ανταποκρίνονται σε αντικειμενική ανάγκη που συνδέεται με την επίλυση διαφοράς.» [31]

25 — Βλ. Foglia I, όπ. π., και απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1981, υπόθεση 244/80, Foglia II (Συλλογή 1981, σ. 3045).

26 — Όπ. π., απόφαση Foglia I, σκέψη 3.

27 — Βλ. σκέψη 10.

28 — Βλ. σκέψη 11, η υπογράμμιση δική μου.

29 — Βλ. Foglia II, όπ. π., υποσημείωση 25 ανωτέρω. Η εναγομένη αμφισβήτησε την ερμηνεία του άρθρου 177 στην οποία προέβη το Δικαστήριο στην απόφαση Foglia I και, εν όψει των επιχειρημάτων της, το εθνικό δικαστήριο έκρινε ανακαίο να υποβάλει ορισμένα ερωτήματα στο Δικαστήριο «ως προς την ερμηνεία του άρθρου 177 (...) προκειμένου να έχει ακριβέστερη και περισσότερο βεβαία αξιολόγηση της εκτάσεως και της σημασίας της αποφάσεως [επί της υποθέσεως Foglia I]» απόφαση Foglia II, σκέψεις 8 και 9.

30 — Απόφαση Foglia II, σκέψεις 15 και 16.

31 — Βλ. σκέψη 18.

24. Όπως εξέθεσε ο γενικός εισαγγελέας Lenz στις προτάσεις του επί της υποθέσεως Bosman, οι αποφάσεις του Δικαστηρίου στις υποθέσεις Foglia στηρίζονται στη σκέψη ότι δεν πρέπει να εκδίδεται προδικαστική απόφαση στις περιπτώσεις κατά τις οποίες συντρέχει «κατάχρηση» της διαδικασίας του άρθρου 177 [32]. Το Δικαστήριο πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να εφαρμόζει την αρχή αυτή με τη μεγαλύτερη δυνατή φειδώ και περίσκεψη. Βεβαίως από την προσεκτική μελέτη της δικογραφίας και από τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν οι διάδικοι στην υπό κρίση υπόθεση προκύπτει σαφώς ότι υπάρχει χαρακτηριστική σύγκλιση απόψεων μεταξύ του ενάγοντος και της εναγομένης όσον αφορά την ανάγκη υποβολής αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως και το επιθυμητό αποτέλεσμα της αιτήσεως αυτής. Μπορεί επίσης να σημειωθεί ότι, καίτοι την εκτέλεση της συμβάσεως εμπόδισαν τα μέτρα των γερμανικών αρχών, κανένας από τους διαδίκους δεν επιθυμούσε να προσβάλει τα μέτρα αυτά, αμφισβητώντας τη νομιμότητά τους ενώπιον των αρμοδίων γερμανικών δικαστηρίων. Φαίνεται ότι οι διάδικοι έχουν κοινό συμφέρον να πωληθεί ο ιταλικός οίνος στη Γερμανία και ακόμη και να αμφισβητηθεί η καταλληλότητα της μεθόδου ελέγχου του οξυγόνου 16/18. Εντούτοις, δεν συμφώνησαν εκ των προτέρων να συνάψουν σύμβαση αποσκοπούσα, σε μεταγενέστερο στάδιο, να ωθήσει δικαστήριο κράτους μέλους στην υποβολή αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως όσον αφορά το κατά πόσον ορισμένες νομοθετικές διατάξεις άλλου κράτους μέλους συνάδουν προς το κοινοτικό δίκαιο. Αντιθέτως, η ενάγουσα άσκησε στην Ιταλία αγωγή αποζημιώσεως κατά της εναγομένης βάσει του άρθρου 2043 του ιταλικού Αστικού Κώδικα, η αποδοχή της οποίας φαίνεται να εξαρτάται, τουλάχιστον μέχρις ορισμένου βαθμού, από την εγκυρότητα της μεθόδου ελέγχου που εφαρμόστηκε στη Γερμανία. Κατά τη συζήτηση, η εναγομένη ισχυρίστηκε ότι δεν αμφισβήτησε τη αρμοδιότητα του ιταλικού δικαστηρίου διότι ήταν πεπεισμένη ότι θα κέρδιζε τελικώς τη δίκη. Ισχυρίστηκε επίσης ότι, καθόσον επί του παρόντος εκκρεμούν ενώπιον δικαστηρίων στη Γερμανία και άλλες υποθέσεις (καίτοι προφανώς δεν αφορούν την εναγομένη) όσον αφορά τη μεσεγγύηση ιταλικών οίνων από τις γερμανικές αρχές βάσει των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από την εφαρμογή της μεθόδου ελέγχου του οξυγόνου 16/18, «το ζήτημα αυτό χρήζει εν προκειμένω διευκρινίσεως με απόφαση του Δικαστηρίου».

25. Υπάρχει διαφορά μεταξύ αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως στο πλαίσιο δυναμένης να θεμελιώσει νομολογία υποθέσεως (test case) που ανακύπτει συνεπεία γνήσιας νομικής διαφοράς και αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως που έχει προκληθεί τεχνητά. Είμαι πεπεισμένος ότι η παρούσα υπόθεση εμπίπτει στην πρώτη κατηγορία. Συναφώς, θεωρώ ως καίριας σημασίας το γεγονός ότι, ενώ στις υποθέσεις Foglia ήταν σαφές ότι οι διάδικοι είχαν συνειδητά δημιουργήσει τεχνητή διαφορά μέσω συμβατικών διατάξεων που αποσκοπούσαν στο να παρακινήσουν το ιταλικό δικαστήριο να υποβάλει

32 — Βλ. σημεία 83 και 84 των προτάσεων. Για να στηρίξει την ερμηνεία αυτή αναφέρεται ειδότερα στη σκέψη 23 της αποφάσεως της 8ης Νοεμβρίου 1990, C-231/89, Gmurzynska-Bscher (Συλλογή 1990, σ. I-4003), με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι η αυτονομία των εθνικών δικαστηρίων να αποφασίσουν ως προς την ανάγκη εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως θα πρέπει να περιορίζεται «στην περίπτωση όπου είτε προκύπτει ότι καταστρατηγήθηκε ο σκοπός της διαδικασίας του άρθρου 177 της Συνθήκης και ότι η διαδικασία αυτή αποσκοπεί, στην πραγματικότητα, να οδηγήσει το Δικαστήριο να αποφανθεί μέσω κατασκευασμένης διαφοράς, είτε είναι προφανές ότι η διάταξη του κοινοτικού δικαίου, η ερμηνεία της οποίας ζητήθηκε από το Δικαστήριο, δεν μπορεί να εφαρμοστεί». Η ερμηνεία αυτή είναι επίσης συνεπής με την άποψη που διατύπωσε ο γενικός εισαγγελέας Sir Gordon Slynn στις προτάσεις του επί της υποθέσεως Foglia II, όπου τόνισε ότι το Δικαστήριο έκρινε εαυτό αναρμόδιο στην υπόθεση Foglia I «διότι δεν επείσθη ότι υφίσταται μεταξύ των διαδίκων μία πραγματική διαφορά αφορώσα το κοινοτικό δίκαιο. Η ενώπιον του ιταλικού δικαστηρίου διαδικασία, και ίσως ακόμα και η όλη συναλλαγή, εσκηνοθετήθη με σκοπό την έκδοση αποφάσεως επί ενός θέματος περί του οποίου οι διάδικοι ήταν σύμφωνοι. Εφόσον δεν υπήρχε μεταξύ τους διαφορά, το Δικαστήριο δεν είχε ούτε την υποχρέωση αλλά ούτε και την αρμοδιότητα να αποφανθεί επί της υποθέσεως» (Συλλογή 1981, σ. 3045, συγκεκριμένα σ. 3069).

την επιδιωκόμενη αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι αυτό συμβαίνει στην υπό κρίση υπόθεση. Δεν προτείνω, κατά συνέπεια, στο Δικαστήριο να κηρύξει εαυτό αναρμόδιο λόγω του ότι η διαφορά στην κύρια δίκη η οποία είχε ως συνέπεια την υποβολή της αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως συνιστά προσπάθεια καταχρήσεως της διαδικασίας του άρθρου 177.

26. Στη συνέχεια, είναι αναγκαίο να εξεταστεί αν το εθνικό δικαστήριο παρέσχε αρκετά πληροφοριακά στοιχεία στην αίτησή του για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως προκειμένου να διευκολύνει το Δικαστήριο να δώσει ολοκληρωμένη απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι ο λακωνικός χαρακτήρας της εκθέσεως των πραγματικών περιστατικών και της περιλήψεως των νομικών ζητημάτων και της διαδικασίας στην οποία προέβη το εθνικό δικαστήριο στην αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως δεν προσδιορίζει το ακριβές νομικό πλαίσιο που παρακίνησε το εθνικό δικαστήριο να υποβάλει την αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως. Αναφερόμενη, *μεταξύ άλλων*, στις αποφάσεις του Δικαστηρίου επί των υποθέσεων Lourenço Dias, Meilicke και Telemarsicabruzzo κ.λπ. [33], η Επιτροπή διατείνεται ότι από την αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως στην υπό κρίση υπόθεση δεν προκύπτει η ανάγκη ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου, η οποία θα είναι χρήσιμη για το εθνικό δικαστήριο. Επειδή το ζήτημα αυτό συνδέεται στενά με το τέταρτο επιχείρημα της Επιτροπής που αφορά το παραδεκτό, ήτοι το γεγονός ότι τα υποβληθέντα ερωτήματα δεν φαίνεται να έχουν οποιαδήποτε σχέση με τη διαφορά της κύριας δίκης [34], θα τα εξετάσω από κοινού. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι είναι προφανές ότι το ζήτημα της νομιμότητας ή μη των γερμανικών μέτρων δεν έχει καμία σχέση με την κύρια διαφορά.

27. Ενώ δεν διαφωνώ με τον ισχυρισμό που προέβαλε κατά τη συζήτηση η ενάγουσα ότι η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως στην υπό κρίση υπόθεση «δεν παρουσιάζει υποδειγματική σαφήνεια», δεν νομίζω ότι δεν περιέχει κανενός είδους στοιχεία ώστε να καθίσταται αδύνατο για το Δικαστήριο να εξακριβώσει τους λόγους που την υπαγόρευσαν. Κατέστη δυνατό, μέσω των παρατηρήσεων των διαδίκων και της εξετάσεως της δικογραφίας που συνοδεύει την αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, να προσδιοριστούν τα πραγματικά περιστατικά στα οποία στηρίζεται με επαρκείς λεπτομέρειες ώστε να παρασχεθεί αρωγή στο εθνικό δικαστήριο. Όπως έκρινε το Δικαστήριο στην υπόθεση Foglia II, «το πνεύμα συνεργασίας που πρέπει να διέπει την άσκηση των καθηκόντων που το άρθρο 177 αναθέτει αντιστοίχως στον εθνικό και τον κοινοτικό δικαστή επιβάλλει στο Δικαστήριο την υποχρέωση να σέβεται τις ιδιαίτερες ευθύνες του εθνικού δικαστή» [35]. Στην υπόθεση Bosman, ο γενικός εισαγγελέας Lenz τόνισε ότι «το εθνικό δικαστήριο είναι καλύτερα σε θέση να κρίνει αν απατείται η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως» και ότι «μόνο σε δικαιολογημένες εξαιρετικές περιπτώσεις το Δικαστήριο μπορεί να αποκλίνει από τις εκτιμήσεις του εθνικού δικαστηρίου» [36]. Κατά τη γνώμη μου, αυτό που χρειάζεται είναι να εκτιμηθεί κατά πόσον έχουν παρασχεθεί αρκούντως λεπτομερή στοιχεία, ώστε να καταστεί δυνατόν στο Δικαστήριο να δώσει ολοκληρωμένες απαντήσεις.

33 — Βλ. τις αποφάσεις της 16ης Ιουλίου 1992 επί της υποθέσεως C-343/90 (Συλλογή 1992, σ. I-4673) και επί της υποθέσεως C-83/91 (Συλλογή 1992, σ. I-4871) και την απόφαση της 26ης Ιανουαρίου 1993 επί των συνεκδικασθεισών υποθέσεων C-320/90, C-321/90 και C-322/90 (Συλλογή 1993, σ. I-393).

34 — Συναφώς, η Επιτροπή αναφέρεται, ειδικότερα, στην απόφαση της 16ης Ιουνίου 1981 επί της υποθέσεως 126/80, Salonia (Συλλογή 1981, σ. 1563).

35 — Βλ. σκέψη 20.

36 — Βλ. σημείο 101 των προτάσεων.

28. Ως προς τη λυσιτέλεια των υποβληθέντων ερωτημάτων για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, ειδικότερα όσον αφορά το δεύτερο ζήτημα της αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, συμμερίζομαι ορισμένες από τις αμφιβολίες της Επιτροπής όσον αφορά το παραδεκτό τους. Ακόμη και αν, βάσει των απαντήσεων που θα δώσει το Δικαστήριο στα υποβληθέντα ερωτήματα, το εθνικό δικαστήριο κρίνει ενδεχομένως ότι οι γερμανικές αρχές, υποβάλλοντας τον πωληθέντα οίνο στη μέθοδο ελέγχου του μαγνητικού συντονισμού, ενήργησαν κατά παραβίαση του κοινοτικού δικαίου, δεν εξήγησε επακριβώς με ποιο τρόπο το γεγονός αυτό θα ήταν δυνατόν να στηρίξει την αγωγή που ασκήθηκε κατά της εναγομένης. Το εθνικό δικαστήριο είπε απλώς ότι, αν από τις απαντήσεις του Δικαστηρίου συναχθεί το συμπέρασμα ότι ο εφαρμοσθείς έλεγχος συνήδε προς το κοινοτικό δίκαιο, η αγωγή της ενάγουσας θα πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της. Με την αγωγή αποζημιώσεως η ενάγουσα προβάλλει την, κατά τους ισχυρισμούς της, παράνομη παράλειψη της εναγομένης να κινήσει στη Γερμανία διαδικασία κατά των γερμανικών διοικητικών αρχών. Στις προτάσεις του επί της υποθέσεως Foglia I, ο γενικός εισαγγελέας Warner εκτίμησε ότι δεν διακρίνει κανένα λόγο για να αποκλειστεί η δυνατότητα να ανακύψει σε διαδικασία μεταξύ ιδιωτών, ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους, το ζήτημα της συμφωνίας της νομοθεσίας άλλου κράτους μέλους με το κοινοτικό δίκαιο. Θεώρησε πράγματι ότι το εθνικό δικαστήριο «οφείλει να εξετάσει αυτό το ζήτημα». Βεβαίως, όπως τόνισε, «η απόφασή του δεν θα αποτελέσει πάντως δεδικασμένο παρά μεταξύ των διαδίκων» και δεν μπορεί «να δεσμεύσει το κράτος μέλος του οποίου αμφισβητήθηκε η νομοθεσία» [37]. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται, υπό το φως της εν λόγω διευκρινίσεως των ορίων της εξουσίας του, να εκτιμήσει τις συνέπειες οποιασδήποτε ενδεχόμενης ασυμφωνίας του δικαίου αυτού προς το κοινοτικό δίκαιο για τους διαδίκους της δίκης.

29. Το καθήκον συνεργασίας που διέπει τη σχέση εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 177 επιβάλλει στο Δικαστήριο, κατά τη γνώμη μου, να αρνηθεί να απαντήσει σε ερωτήματα που υποβάλλονται μόνο σε περιστάσεις κατά τις οποίες είναι σαφέστατο ότι δεν μπορεί λογικά να δοθεί πραγματικά χρήσιμη απάντηση. Υπό το πρίσμα αυτό και με την επιφύλαξη πάντοτε του περιορισμού ότι στο πλαίσιο των αιτήσεων για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 177 «το Δικαστήριο δεν μπορεί ούτε να εφαρμόσει τη Συνθήκη σε συγκεκριμένη περίπτωση ούτε να εκδώσει απόφαση ως προς το κύρος μέτρου εθνικού δικαίου σε σχέση με τη Συνθήκη, όπως οφείλει να πράττει βάσει των άρθρων 169 ή 170» [38], είμαι πεπεισμένος ότι η υπό κρίση αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως δεν αναφέρεται «κατά τρόπο υπερβολικά ασαφή στις νομικές και πραγματικές καταστάσεις που έχει υπόψη του το εθνικό δικαστήριο» ώστε «να είναι αδύνατο για το Δικαστήριο να προβεί σε ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου» [39]. Δεν νομίζω, επομένως, ότι η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως είναι προδήλως απαράδεκτη και, κατά συνέπεια, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα ερωτήματα που του υποβλήθηκαν με αυτή.

37 — Συλλογή τόμος 1980/1, σ. 403, συγκεκριμένα σ. 412.

38 — Απόφαση της 4ης Φεβρουαρίου 1965, υπόθεση 20/64, Albatros κατά Sopéco, Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 27.

39 — Βλ., για παράδειγμα, τη διάταξη του Δικαστηρίου της 2ας Φεβρουαρίου 1996 στην υπόθεση C-257/95, Breslc (Συλλογή 1996, σ. I-233, σκέψη 18).

Β — *Ανάλυση των υποβληθέντων ερωτημάτων*

30. Συμφωνώ με τον ισχυρισμό της Επιτροπής ότι με τα τρία ερωτήματα που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο τίθενται κατ' ουσίαν δύο χωριστά ζητήματα κοινοτικού δικαίου. Πρώτον, συνάδει προς το άρθρο 30 της Συνθήκης το γεγονός ότι χαρακτηρίσθηκε ως ακατάλληλη για ανθρώπινη κατανάλωση, βάσει ελέγχου που διεξήχθη εντός κράτους μέλους, παρτίδα οίνου η οποία παραδόθηκε με το κατάλληλο συνοδευτικό έγγραφο που απαιτείται από το κοινοτικό δίκαιο και είναι προελεύσεως άλλου κράτους μέλους και, σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως, μπορεί ο ανωτέρω χαρακτηρισμός να δικαιολογηθεί βάσει του άρθρου 36; Δεύτερον, συνάδει προς το κοινοτικό δίκαιο η χρήση από ένα κράτος μέλος της μεθόδου ελέγχου του μαγνητικού συντονισμού προκειμένου να καθοριστεί η καταλληλότητα οίνου για ανθρώπινη κατανάλωση;

i) Η σχέση μεταξύ ελέγχων του οίνου και ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων

31. Η ενάγουσα, υποστηριζομένη από την Ιταλία, ισχυρίζεται ότι το γεγονός ότι οι γερμανικές αρχές, στην υπό κρίση υπόθεση, δεν έλαβαν υπόψη τους ελέγχους που διεξήχθησαν στην Ιταλία συνιστά παραβίαση της γενικής αρχής της αμοιβαίας αναγνωρίσεως των εθνικών ελέγχων που απορρέει από το άρθρο 30 της Συνθήκης. Κατά την άποψή της τούτο συμβαίνει, ειδικότερα, όταν, όπως εν προκειμένω, τα δείγματα που υποβλήθηκαν σε έλεγχο μεταφέρθηκαν από την Ιταλία εντός σφραγισμένων δεξαμενών. Περαιτέρω, η ενάγουσα υποστηρίζει, καίτοι χωρίς αποδείξεις προς στήριξη του ισχυρισμού της, ότι ο έλεγχος στον οποίο υποβλήθηκε ο οίνος της συνιστούσε απλώς ένα παράδειγμα των συστηματικών ελέγχων του ιταλικού οίνου, οι οποίοι, κατά τη γνώμη της, διεξάγονται από τις γερμανικές αρχές κατά παράβαση του άρθρου 30.

32. Η ενάγουσα ισχυρίζεται επίσης ότι τα μέτρα των γερμανικών αρχών δεν μπορούν να δικαιολογηθούν, βάσει του άρθρου 36 της Συνθήκης, από τον υποτιθέμενο λόγο της προστασίας της ανθρώπινης υγείας ή ζωής, διότι εφαρμόστηκαν υπό συνθήκες όπου δεν δόθηκε καμία βάσιμη δικαιολογία για την άρνηση αποδοχής του αποτελέσματος των ελέγχων που είχαν διεξαχθεί στη χώρα εξαγωγής. Τόσο η ενάγουσα όσο και η Ιταλία ισχυρίζονται ότι από τους ελέγχους του επιμάχου οίνου που διεξήχθησαν στην Ιταλία συνήχθη, τουλάχιστον, τεκμήριο ότι πληρούσε τις προδιαγραφές της κοινοτικής ρυθμίσεως, το οποίο, όπως ισχυρίζονται, δεν μπορεί να ανατραπεί από έναν έλεγχο που διεξήχθη στη Γερμανία σύμφωνα με μέθοδο που δεν αναγνωρίζει η ρύθμιση αυτή.

33. Η ενάγουσα δέχεται ότι, οσάκις προκύπτουν αμφιβολίες ως προς τα αποτελέσματα του πρώτου ελέγχου, το κράτος μέλος εισαγωγής έχει το δικαίωμα να διενεργήσει περαιτέρω ελέγχους, αλλά, όπως ισχυρίζεται, οι έλεγχοι αυτοί πρέπει να στηρίζονται μόνο σε επίσημες μεθόδους αναλύσεως. Κατά τη συζήτηση, η Ιταλία υποστήριξε ότι το κύρος των αποτελεσμάτων

επισήμου ελέγχου που διεξήχθη σε κράτος μέλος δεν μπορεί να αμφισβητηθεί βάσει ανεπισήμου ελέγχου που διεξήχθη σε άλλο κράτος μέλος.

34. Το Ηνωμένο Βασίλειο, το οποίο υπέβαλε πλήρεις και λεπτομερείς γραπτές παρατηρήσεις, επισημαίνει ότι η παραγωγή και διάθεση οίνου στο εμπόριο υπόκειται σε κανόνες κοινής οργανώσεως αγοράς, η λειτουργία της οποίας έχει ρυθμιστεί με κάθε λεπτομέρεια και η οποία αποσκοπεί, μεταξύ άλλων, στο να εμποδίσει να διατίθενται στο εμπόριο οίνοι οι οποίοι είτε συνιστούν κίνδυνο για την υγεία των καταναλωτών είτε είναι κακής ποιότητας. Από τους κανονισμούς του 1987 και του 1989 προκύπτει σαφώς ότι ο οίνος ο οποίος αποτέλεσε αντικείμενο μη επιτρεπομένων οινολογικών πρακτικών είναι ακατάλληλος για ανθρώπινη κατανάλωση και, περαιτέρω, ότι η προσθήκη ύδατος στον οίνο συνιστά μία τέτοια μη επιτρεπομένη πρακτική. Οσάκις χρησιμοποιούνται τέτοιες πρακτικές, οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών οφείλουν, κατά το Ηνωμένο Βασίλειο, να διασφαλίσουν ότι ο νοθευμένος οίνος δεν φθάνει στον καταναλωτή. Το Ηνωμένο Βασίλειο ισχυρίζεται ότι ο κανονισμός του 1989 επιβάλλει την υποχρέωση αυτή όχι μόνο στο κράτος μέλος παραγωγής αλλά και σε κάθε κράτος μέλος στο οποίο ευρίσκεται επί του παρόντος ο οίνος. Επιπλέον, οι κανονισμοί της Επιτροπής δεν υποχρεώνουν το κράτος μέλος παραγωγής να χορηγήσει ειδικά πιστοποιητικά αναλύσεως για τον οίνο του· ούτε υποχρεώνει το κράτος μέλος εισαγωγής να δεχθεί, ως απόδειξη του ότι ο οίνος πληροί τις προδιαγραφές που θέτουν οι κανονισμοί αυτοί, οποιοδήποτε πιστοποιητικό έχει πράγματι εκδοθεί στο κράτος μέλος καταγωγής. Κατά το Ηνωμένο Βασίλειο, το μόνο έγγραφο το οποίο, σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, πρέπει να συνοδεύει τον οίνο που ευρίσκεται σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός της Κοινότητας είναι το έγγραφο που απαιτείται κατά το άρθρο 3 του κανονισμού της Επιτροπής του 1993, για τη χορήγηση του οποίου δεν χρειάζεται να διεξαχθεί ιδιαίτερη ανάλυση. Το Ηνωμένο Βασίλειο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η υποβολή του οίνου σε έλεγχο ποιότητας από τις αρχές του κράτους μέλους εισαγωγής δεν είναι, *αφεαυτής*, αντίθετη προς το άρθρο 30 της Συνθήκης.

35. Το Ηνωμένο Βασίλειο δεν ισχυρίζεται, εντούτοις, ότι πιστοποιητικό που εκδόθηκε από τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους παραγωγής στερείται παντελώς αξίας ώστε να μπορεί να μη ληφθεί υπόψη από το κράτος μέλος εισαγωγής. Αντιθέτως, ισχυρίζεται ότι πρέπει, κατά κανόνα, να λαμβάνεται πλήρως υπόψη κάθε τέτοιο πιστοποιητικό, πλην όμως θα υπάρχουν πάντοτε περιπτώσεις που δικαιολογούν μια δεύτερη ανάλυση. Απαριθμεί τέσσερα παραδείγματα: i) όταν υφίσταται ευλόγως η υπόνοια ότι ο οίνος έχει αποτελέσει αντικείμενο μη επιτρεπομένης οινολογικής πρακτικής· ii) όταν η δεύτερη ανάλυση διεξάγεται στο πλαίσιο συστηματικών ή περιστασιακών ελέγχων· iii) όταν το κράτος μέλος εισαγωγής επιθυμεί να διενεργήσει πρόσθετους ελέγχους εκτός από εκείνους που διεξήχθησαν στο κράτος μέλος παραγωγής· iv) όταν, σύμφωνα με τους κοινοτικούς κανόνες, το κράτος μέλος επιθυμεί να χρησιμοποιήσει πλέον πολύπλοκη ή αξιόπιστη μέθοδο αναλύσεως. Το Ηνωμένο Βασίλειο παρατηρεί ότι, βάσει των στοιχείων που περιλαμβάνονται στην αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, είναι προφανές ότι στην Ιταλία δεν πραγματοποιήθηκε κανένας έλεγχος που να αποσκοπούσε ειδικά στον εντοπισμό προσθήκης ύδατος στον οίνο. Καθόσον από τους ελέγχους που πραγματοποίησαν οι

γερμανικές αρχές προέκυψε ότι είχε προστεθεί ύδωρ, το Ηνωμένο Βασίλειο ισχυρίζεται ότι δεν είχαν άλλη εναλλακτική λύση από το να εμποδίσουν τη διάθεση του επίμαχου οίνου στο εμπόριο.

36. Αναφερόμενο στην υπόθεση Επιτροπή κατά Γαλλίας [40], το Ηνωμένο Βασίλειο ισχυρίζεται ότι, ενώ τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να διενεργούν επιφανειακώς επιτρεπτούς ελέγχους του οίνου κατά τρόπο ο οποίος, στην πραγματικότητα, αντιβαίνει προς το άρθρο 30 της Συνθήκης, το γεγονός και μόνον ότι ο έλεγχος διεξάγεται συστηματικά δεν δικαιολογεί ένα τέτοιο συμπέρασμα. Διατείνεται ότι το Δικαστήριο, στην υπόθεση Επιτροπή κατά Γαλλίας, δεν θεώρησε παράνομη αυτή καθεαυτή την εφαρμογή συστηματικών ελέγχων επί ιταλικών οίνων από τις γαλλικές αρχές αλλά, μάλλον, την υποβολή των οίνων αυτών σε γενικευμένο και εντατικό πρόγραμμα συστηματικών αναλύσεων «ελλείψει συγκεκριμένων περιστατικών που να δικαιολογούν υπόνοια απάτης ή πλημμελειών» και σε περιστάσεις όπου δεν εφαρμόζονταν έλεγχοι *της ίδιας συχνότητος* επί μεταφορών γαλλικών οίνων εντός της Γαλλίας [41].

37. Για την περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο θα αποφασίσει ότι τα ερωτήματα που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο είναι παραδεκτά, η Γερμανία συμφώνησε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, με τις παρατηρήσεις του Ηνωμένου Βασιλείου και της Επιτροπής όσον αφορά τις απαντήσεις που πρέπει να δοθούν στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα. Ισχυρίστηκε ότι τουλάχιστον ένα γερμανικό δικαστήριο έχει ήδη αναγνωρίσει ως αξιόπιστο το αποτέλεσμα της αναλύσεως οίνου στην οποία εφαρμόζεται η μέθοδος του μαγνητικού συντονισμού. Επιπλέον, ο εκπρόσωπος της Γερμανίας επισήμανε ότι, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες έχει προστεθεί ύδωρ στον οίνο, είναι δυνατό να ληφθούν ασφαλή αποτελέσματα μόνο εάν οι έλεγχοι διεξαχθούν επίσης σε ποσότητα του ιδίου οίνου που δεν έχει υποστεί νόθευση.

38. Η Επιτροπή τονίζει τη δυσκολία που παρουσιάζει, ελλείψει κάθε διευκρινιστικής λεπτομέρειας, η εξέταση του ζητήματος κατά πόσον οι ειδικοί γερμανικοί κανόνες που διέπουν τον έλεγχο του οίνου συνάδουν προς το άρθρο 30 της Συνθήκης. Αναφέρεται επίσης στην κοινοτική νομοθεσία που διέπει τον αμπελοοινικό τομέα και ισχυρίζεται ότι οι έλεγχοι των γερμανικών αρχών μπορούν να δικαιολογηθούν βάσει κανόνων του κοινοτικού δικαίου έστω και αν από την εφαρμογή τους προκύπτουν εμπόδια για το εμπόριο. Ειδικότερα, διατείνεται ότι οι κανόνες αυτοί επιτρέπουν την εφαρμογή συστηματικών ελέγχων της ποιότητας του οίνου. Η Επιτροπή ισχυρίζεται, επομένως, ότι τα άρθρα 30 και 36 της Συνθήκης δεν έχουν άμεση εφαρμογή επί των υπό κρίση ελέγχων, η εγκυρότητα των οποίων πρέπει να εκτιμηθεί βάσει των σχετικών κοινοτικών κανόνων. Κατά την Επιτροπή, τα κράτη μέλη εισαγωγής μπορούν, βάσει καταλλήλων ελέγχων από τους οποίους συνάγεται η απόδειξη ότι στον εισαγόμενο οίνο έχει προστεθεί ύδωρ, να θέτουν υπό μεσεγγύηση τον οίνο και να εμποδίζουν τη διάθεσή του στο εμπόριο.

40 — Απόφαση της 23ης Μαρτίου 1983, υπόθεση 42/82 (Συλλογή 1983, σ. 1013).

41 — Ibidem, σκέψεις 55 και 56.

39. Πρέπει καταρχάς να εξετασθεί κατά πόσον τα άρθρα 30 και 36 της Συνθήκης έχουν εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση. Το καθεστώς του οίνου ως γεωργικού προϊόντος δεν αποκλείει την εφαρμογή των κανόνων της Συνθήκης για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων. Το άρθρο 38, παράγραφος 2, της Συνθήκης ορίζει ότι, «εκτός αντιθέτων διατάξεων των άρθρων 39 έως 46, οι κανόνες που προβλέπονται για την εγκαθίδρυση της κοινής αγοράς εφαρμόζονται στα γεωργικά προϊόντα». Στην υπόθεση Charmasson [42], στο πλαίσιο εθνικής οργανώσεως αγοράς, το Δικαστήριο έκρινε ότι «από τη διάταξη αυτή προκύπτει, ειδικότερα σε συνδυασμό με το άρθρο 42, ότι τα γεωργικά προϊόντα, ελλείψει αντίθετης διατάξεως, υπόκεινται στους κανόνες που διέπουν την εγκαθίδρυση της κοινής αγοράς (...)» [43]. Στην υπόθεση Commissionnaires Réunis [44], τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούσαν την ερμηνεία και το κύρος του άρθρου 31, παράγραφος 2, του κανονισμού του 1970, κατά το οποίο τα κράτη μέλη μπορούσαν υπό ορισμένες ειδικές περιστάσεις «να λαμβάνουν μέτρα τα οποία περιορίζουν ενδεχομένως τις εισαγωγές από άλλα κράτη μέλη» [45]. Η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως υποβλήθηκε στο πλαίσιο της εκδόσεως γαλλικού διατάγματος που επέβαλε δασμό στις εισαγωγές ιταλικών οίνων. Το Δικαστήριο έκρινε ότι τα άρθρα 39 έως 46 δεν περιέχουν διάταξη που να επιτρέπει την επιβολή φορολογικών επιβαρύνσεων ισοδυνάμου αποτελέσματος προς δασμούς στο πλαίσιο του ενδοκοινοτικού εμπορίου και ότι «είναι σαφές από όλες τις διατάξεις αυτές και από τη σχέση μεταξύ τους ότι οι εκτεταμένες εξουσίες, ειδικότερα τομεακού και περιφερειακού χαρακτήρα, που χορηγήθηκαν στα κοινοτικά όργανα κατά την άσκηση της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΑΠ) πρέπει, οπωσδήποτε από τη λήξη της μεταβατικής περιόδου, να ασκούνται με προοπτική την ενότητα της αγοράς κατ' αποκλεισμό οιουδήποτε μέτρου που διακυβεύει τη μεταξύ κρατών μελών κατάργηση τελωνειακών δασμών και *ποσοτικών περιορισμών ή επιβαρύνσεων ή μέτρων ισοδυνάμου αποτελέσματος*» [46].

40. Η παράβαση των κανόνων της Συνθήκης περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, που αποτελούσε το αντικείμενο της υποθέσεως Commissionaires Réunis, ήταν πρόδηλη και η σημασία της υποθέσεως έγκειται κυρίως στο γεγονός ότι γίνεται δεκτό ότι το εμπόριο γεωργικών προϊόντων υπόκειται στους κανόνες αυτούς. Εντούτοις, εν όψει της διακριτικής εξουσίας που το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει στο Συμβούλιο όσον αφορά την εφαρμογή της ΚΑΠ, με τη δημιουργία κοινών οργανώσεων γεωργικών αγορών [47], ενδέχεται, όπως έθεσε το ζήτημα ο γενικός εισαγγελέας Capotorti, να χρειάζεται, όταν θεσπίζονται τέτοιοι κοινοί κανόνες, η πρόβλεψη «ειδικών διακανονισμών που παρεκκλίνουν από την αυστηρή εφαρμογή των γενικών κανόνων της κοινής αγοράς» [48]. Στην υπό κρίση υπόθεση, εντούτοις, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι δεν διατυπώθηκαν αμφιβολίες, ούτε στα ερωτήματα που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο ούτε στις παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο, όσον αφορά το κατά πόσο συνάδουν προς τη Συνθήκη διάφορες διατάξεις της κοινοτικής αμπελοοινικής νομο-

42 — Απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 1974, υπόθεση 48/74 (Συλλογή τόμος 1974, σ. 559).

43 — Όπ. π., σκέψη 8· βλ. επίσης απόφαση της 16ης Μαρτίου 1977, υπόθεση 68/76, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Συλλογή τόμος 1977, σ. 139, σκέψη 20). Η μόνη ρητή παρέκκλιση περιλαμβάνεται στο άρθρο 42, το οποίο, στην παράγραφο 1, ορίζει ότι οι κανόνες περί *ανταγωνισμού* της Συνθήκης «δεν εφαρμόζονται στην παραγωγή και στο εμπόριο γεωργικών προϊόντων παρά μόνο κατά το μέτρο που ορίζεται από το Συμβούλιο (...)».

44 — Απόφαση της 20ής Απριλίου 1978, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 80/77 και 81/77 (Συλλογή τόμος 1978, σ. 315).

45 — Όπ. π., υποσημείωση 4 ανωτέρω.

46 — Commissionnaires Réunis, σκέψη 35 (δική μου υπογράμμιση).

47 — Βλ., για παράδειγμα, απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 1982, υπόθεση 106/81, Kind κατά ΕΟΚ (Συλλογή 1982, σ. 2885, σκέψη 24).

48 — Βλ. τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Capotorti στην υπόθεση 68/76, Επιτροπή κατά Γαλλίας, όπ. π. (Συλλογή τόμος 1977, σ. 139).

θεσίας που ενδέχεται να έχουν σημασία για τη λύση της διαφοράς. Νομίζω ότι χρειάζεται, προκειμένου να παρασχεθούν κριτήρια ερμηνείας τα οποία θα είναι χρήσιμα για το εθνικό δικαστήριο, να ερμηνευθούν καταρχάς οι σχετικές διατάξεις της νομοθεσίας αυτής πριν εκτιμηθεί, στη συνέχεια, η σημασία των άρθρων 30 και 36 της Συνθήκης.

41. Δεν εκπλήσσει, κατά τη γνώμη μου, το γεγονός ότι η απαγόρευση μη επιτρεπομένων οινολογικών πρακτικών θα πρέπει να αποτελεί βασικό στοιχείο της κοινής οργανώσεως της κοινοτικής αγοράς οίνου, όταν ληφθεί υπόψη τόσο η οικονομική όσο και η πολιτιστική σημασία του οίνου στην Κοινότητα. Δεν μπορώ να σκεφθώ καλύτερη διατύπωση από εκείνη του γενικού εισαγγελέα Trabucchi στις προτάσεις του επί της υποθέσεως Arnaud κ.λπ., όπου τόνισε ότι «η φύση και η τέχνη καλούνται να συνεργαστούν στη δημιουργία προϊόντος το οποίο είναι τμήμα της ιστορίας του πολιτισμού και εξακολουθεί να αποτελεί ένα από τα λαμπρότερα επιτεύγματά του» [49]. Όπως διατείνεται το Ηνωμένο Βασίλειο, ένας από τους σκοπούς του κανονισμού του 1987 είναι να διασφαλίσει, προκειμένου να αποτραπεί το ενδεχόμενο διαθέσεως στο εμπόριο οίνων κακής ποιότητος και να προστατευθεί η υγεία των καταναλωτών, ότι μόνον οίνοι που παράγονται σύμφωνα με επιτρεπόμενες οινολογικές πρακτικές διατίθενται στο εμπόριο εντός της Κοινότητας [50]. Ενώ η προσθήκη ύδατος στον οίνο δεν παρουσιάζει ενδεχομένως εμφανή κίνδυνο για τη δημόσια υγεία, είναι πιθανόν η πλέον ευρέως διαδεδομένη απάτη η οποία πραγματοποιείται σε βάρος ανυποψίαστων καταναλωτών και ανταγωνιστών οινοπαραγωγών. Επομένως, ουδόλως εκπλήσσει το γεγονός ότι το άρθρο 15, παράγραφος 4, του κανονισμού του 1987 ορίζει ρητώς ότι η προσθήκη ύδατος στον οίνο «*απαγορεύεται*» [51] και ότι η προσθήκη ύδατος στον οίνο συνιστά μη αποδεκτή οινολογική πρακτική υπό την έννοια του άρθρου 73. Κατά το άρθρο 1 του κανονισμού της Επιτροπής του 1978 ο οίνος αυτός πρέπει είτε να καταστρέφεται είτε να χρησιμοποιείται μόνο για απόσταξη. Το καθήκον των κρατών μελών είναι να διασφαλίζουν την καταστροφή ή τη χρήση του οίνου αυτού για βιομηχανικούς σκοπούς, όπως ορίζεται στο άρθρο 79 του κανονισμού του 1987.

42. Ο κανονισμός του 1989, καθόσον υποχρεώνει τα κράτη μέλη να λαμβάνουν «τα απαραίτητα μέτρα» (άρθρο 3, παράγραφος 1) για να διασφαλίσουν τη συμμόρφωση προς τις κατάλληλες οινολογικές πρακτικές, δεν περιορίζει το καθήκον αυτό στη διενέργεια περιστασιακών ελέγχων αλλά ρητώς επιτρέπει συστηματικούς ελέγχους (άρθρο 3, παράγραφος 2). Οι υποχρεώσεις αυτές, όπως διευκρινίζει το Ηνωμένο Βασίλειο, δεν περιορίζονται στα κράτη μέλη παραγωγής αλλά ισχύουν για *όλα* τα κράτη μέλη χωρίς εξαίρεση. Πράγματι, η ίδια η φύση του κανονισμού, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 189 της Συνθήκης, επιβάλλει το συμπέρασμα αυτό [52]. Επιπλέον, είμαι πεπεισμένος ότι το συμπέρασμα αυτό προκύπτει σαφώς, *μεταξύ άλλων*, από τη διατύπωση του άρθρου 3, από τις αιτιολογικές σκέψεις του κανονισμού του 1989, οι οποίες αναφέρονται, για παράδειγμα, στις «ανυπολόγι-

49 — Απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 1975, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 89/74, 18/75 και 19/75 (Συλλογή τόμος 1975, σ. 305).

50 — Βλ. την εικοστή έκτη, ογδοηκοστή τέταρτη και ογδοηκοστή ένατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού του 1987.

51 — Δική μου υπογράμμιση.

52 — Η πρώτη παράγραφος του άρθρου 189 ορίζει τα εξής: «Ο κανονισμός έχει γενική ισχύ. Είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος.»

στες συνέπειες που έχουν οι απάτες για τους καταναλωτές και τους παραγωγούς» (βλ. αιτιολογική σκέψη 10), από διατάξεις όπως η διάταξη του άρθρου 4 περί «των αρχών ελέγχου» που δεν αφορούν μόνο τα οινοπαραγωγά κράτη μέλη και από το άρθρο 5 το οποίο επιβάλλει σε κάθε κράτος μέλος να «λαμβάνει όλα τα μέτρα που είναι χρήσιμα για τη διευκόλυνση της διεκπεραίωσης του έργου των υπαλλήλων *της ή των αρμοδίων αρχών*» [53]. Επιπλέον, ενώ το άρθρο 71, παράγραφος 1, του κανονισμού του 1987 ορίζει ότι «ο οίνος μπορεί να διακινείται στο εσωτερικό της Κοινότητας μόνον εάν συνοδεύεται από έγγραφο που έχει ελεγχθεί από τη διοίκηση», οι λεπτομερείς κανόνες όσον αφορά το περιεχόμενο του εγγράφου αυτού που ίσχυαν κατά τον χρόνο των περιστατικών της κύριας δίκης (βλ. κανονισμό 986/89, ο οποίος προπαρατέθηκε στην παράγραφο 9, ανωτέρω) δεν απαιτούν εντούτοις από τις αρχές των κρατών μελών καταγωγής να διενεργήσουν ειδικό έλεγχο πριν από την έκδοση του σχετικού εγγράφου. Η υποχρέωση του εμπόρου να λαμβάνει το έγγραφο αυτό στο κράτος μέλος καταγωγής δεν μπορεί, κατά τη γνώμη μου, να ερμηνευθεί ως θίγουσα το δικαίωμα του κράτους μέλους εισαγωγής να διενεργεί ελέγχους ποιότητας.

43. Δεν θεωρώ ότι η αρχή της αμοιβαίας αναγνωρίσεως των εθνικών ελέγχων, την οποία επικαλέστηκαν η ενάγουσα και η Ιταλία ως απορρέουσα από το άρθρο 30 της Συνθήκης, έχει ιδιαίτερη σημασία στην υπό κρίση υπόθεση. Όπως επισήμανα στην παράγραφο 40 ανωτέρω, ουδόλως προβλήθηκε ο ισχυρισμός στην υπό κρίση υπόθεση ότι οι σχετικές διατάξεις της κοινοτικής αμπελοοινικής νομοθεσίας αντιβαίνουν προς την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων. Οι κανόνες, στο μέτρο που ασκούν επιρροή, αποσκοπούν στη διασφάλιση κατά αμερόληπτο τρόπο της ποιότητας όλων των οίνων, είτε εισαχθέντων είτε μη, που προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση.

44. Τίποτε βεβαίως δεν εμποδίζει έναν οινοπαραγωγό να υποβάλει οικειοθελώς τον οίνο τον οποίο προτίθεται να εξαγάγει σε έλεγχο στο κράτος μέλος παραγωγής. Στην υπό κρίση υπόθεση, το εθνικό δικαστήριο έκρινε (προφανώς βάσει στοιχείων που προσκόμισε η ενάγουσα) ότι ένα «νομοτύπως εγκεκριμένο» ερευνητικό ινστιτούτο στην Ιταλία πιστοποίησε ότι ο οίνος «πληροί απολύτως τις προδιαγραφές της σχετικής κοινοτικής νομοθεσίας». Εντούτοις, οι κοινοτικοί κανονισμοί δεν προβλέπουν κανένα τέτοιο πιστοποιητικό· επίσης, κανένα από τα έγγραφα που προσκομίστηκαν στο Δικαστήριο δεν έχει περιεχόμενο που να αφορά την πιστοποίηση της συμμορφώσεως αυτής. Επιπλέον, ο εκπρόσωπος της ενάγουσας δεν ήταν σε θέση να δώσει «συγκεκριμένη απάντηση» σε ρητή ερώτηση αν ο επίμαχος οίνος συνοδεύθηκε από πιστοποιητικό σύμφωνα με το οποίο δεν είχε προστεθεί ύδωρ. Στα πιστοποιητικά στα οποία στηρίχθηκε κατά την προφορική διαδικασία, ήτοι αυτά που επισυνάφθηκαν στις γραπτές παρατηρήσεις της ενάγουσας, δεν μνημονεύεται η διενέργεια τέτοιου ελέγχου.

45. Στην πραγματικότητα, όπως φαίνεται, είναι σαφές ότι στην Ιταλία δεν διεξήχθη κανένας ειδικός έλεγχος για την προσθήκη ύδατος ούτε πιστοποιήθηκε ότι ο οίνος ήταν κατάλληλος για ανθρώπινη κατανάλωση. Επιπλέον, το γεγονός ότι ο οίνος μεταφέρθηκε στη Γερμανία εντός σφραγισμένων δεξαμενών δεν μπορεί να έχει

53 — Κατά το άρθρο 2, στοιχείο β', του κανονισμού του 1989, ως αρμόδια αρχή «νοείται κάθε αρχή ή υπηρεσία στην οποία το κράτος μέλος αναθέτει τον έλεγχο της τηρήσεως της αμπελοοινικής ρυθμίσεως».

περιορίσει τον κίνδυνο ενδεχομένης νοθεύσεως πριν από τη τοποθέτησή του στις δεξαμενές αυτές. Δεν νομίζω, για τους λόγους που θα εκτεθούν λεπτομερέστερα κατωτέρω, ότι το κοινοτικό δίκαιο παρέχει έρεισμα για να αμφισβητηθεί το δικαίωμα εθνικών αρχών να διενεργούν το είδος των ελέγχων που πραγματοποιήθηκαν στην υπό κρίση υπόθεση. Αυτό βεβαίως δεν δίδει απάντηση στο ερώτημα αν οι έλεγχοι που πράγματι εφαρμόστηκαν συμβιβάζονταν προς το κοινοτικό δίκαιο. Αυτό είναι ζήτημα που άπτεται της *εφαρμογής* του κοινοτικού δικαίου και, στο πλαίσιο προδικαστικής παραπομπής, μόνο το εθνικό δικαστήριο μπορεί να διαπιστώσει τα πραγματικά περιστατικά που είναι αναγκαία για την επίλυση του εν λόγω ζητήματος.

46. Το Δικαστήριο μπορεί να παράσχει στο εθνικό δικαστήριο κριτήρια τα οποία θα το διευκολύνουν στον σχηματισμό κρίσεως ως προς το εν λόγω ζήτημα και, κατά τη γνώμη μου, οφείλει να προβεί στην κρίση αυτή στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως. Θα παρατηρήσω εντούτοις, καταρχάς, ότι, αν η έκθεση των ελέγχων που διενεργήθηκαν στην υπό κρίση υπόθεση, όπως παρουσιάστηκε από τη Γερμανία κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ήταν ορθή, νομίζω ότι οι γερμανικές αρχές είχαν το δικαίωμα να διενεργήσουν περαιτέρω ελέγχους όσον αφορά την ποιότητα του οίνου [54]. Επιπλέον, νομίζω ότι, ακόμη και αν ένα εγκεκριμένο ιταλικό εργαστήριο είχε ελέγξει, *πριν* από τη μεταφορά του οίνου, την υπό κρίση παρτίδα όσον αφορά την προσθήκη ύδατος, δεν είχε ανεύρει κανένα στοιχείο ως προς την ύπαρξη της μη εγκεκριμένης αυτής οινολογικής πρακτικής και είχε εκδώσει συναφές πιστοποιητικό, οι γερμανικές αρχές θα είχαν και στην περίπτωση αυτή, για παράδειγμα, είτε με δειγματοληπτικό έλεγχο είτε λόγω δικαιολογημένης υπόνοιας απάτης ή πλημμέλειας, δικαίωμα, κατά την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που υπέχουν από τους κοινοτικούς κανονισμούς, να διενεργήσουν δεύτερο έλεγχο· στην περίπτωση αυτή, θα όφειλαν, βάσει του άρθρου 30 της Συνθήκης, να θεωρήσουν κατάλληλο τον οίνο για την ανθρώπινη κατανάλωση, εκτός εάν και μέχρις ότου προέκυπτε απόδειξη περί του αντιθέτου. Υπό τις συνθήκες αυτές, η στενή συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων εθνικών αρχών θα είχε ιδιαίτερη σημασία και η διενέργεια ανεξαρτήτων ελέγχων θα ήταν προφανώς απαραίτητη.

47. Οι κανόνες της Συνθήκης περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων έχουν εφαρμογή ακόμα και όταν δεν έχει διεξαχθεί κανένας έλεγχος όσον αφορά την προσθήκη ύδατος στο κράτος μέλος παραγωγής. Αναφερόμενο στους οινολογικούς ελέγχους στην υπόθεση Επιτροπή κατά Γαλλίας [55], το Δικαστήριο, αφού δέχθηκε ότι η τότε ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία στον αμπελοοινικό τομέα είχε αναθέσει «στις εθνικές αρχές την ευθύνη για την τήρηση της κοινοτικής κανονιστικής ρυθμίσεως [και ότι στο πλαίσιο αυτό οι έλεγχοι] με αναλύσεις μπορούν να είναι χρήσιμο μέσο για την αποκάλυψη παραβάσεων της εν λόγω κανονιστικής ρυθμίσεως» [56], έκρινε ότι «οι διενεργούμενοι έλεγχοι πρέπει να είναι αναγκαίοι για την επίτευξη των επιδιωκομένων στόχων και δεν πρέπει να δημιουργούν εμπόδια στις εισαγωγές, τα οποία είναι δυσανάλογα σε σχέση με τους

54 — Ο εκπρόσωπος της Γερμανίας ισχυρίστηκε ότι οι αρχές, καθόσον παρατήρησαν ασυνήθιστα χαμηλό αλκοολικό τίτλο (βλ. το σημείο 15 ανωτέρω) και διεξήγαγαν σειρά αναλύσεων από τις οποίες προέκυψε ότι η ποιότητα του οίνου δεν ήταν η αναμενόμενη, προέβησαν σε οργανοληπτική ανάλυση από την οποία συνήχθη, σε ποσοστό 4: 1, η προσθήκη ύδατος στον οίνο. Βάσει του αποτελέσματος αυτού, προέβησαν στη διενέργεια ελέγχου με τη μέθοδο του οξυγόνου 16/18, η οποία επιβεβαίωσε τα προηγούμενα αποτελέσματα.

55 — Υπόθεση 42/82, όπ. π. υποσημείωση 40 ανωτέρω.

56 — Ibidem, βλ. σκέψη 53.

στόχους αυτούς» [57]. Στην υπόθεση εκείνη, το Δικαστήριο διαπίστωσε τον εκ μέρους των γαλλικών αρχών έλεγχο, μέσα σε έναν μήνα, του συνόλου των παρτίδων οίνου που έφθαναν από την Ιταλία και, σε διαφορετικό χρονικό διάστημα, τον έλεγχο τριών παρτίδων στις τέσσερις «χωρίς να υπάρχουν συγκεκριμένα γεγονότα που να δικαιολογούν υπόνοια απάτης ή πλημμελειών σε ορισμένες περιπτώσεις» [58] κατά τις οποίες «η συχνότητα των αναλύσεων αυτών ήταν σαφώς μεγαλύτερη από τους περιστασιακούς ελέγχους που διενεργήθηκαν επί μεταφορών γαλλικού οίνου εντός της Γαλλίας» και όπου ήταν «βέβαιο ότι διενεργούνται έλεγχοι και από τις ιταλικές αρχές με σκοπό τη διασφάλιση τόσο της τηρήσεως της κοινοτικής κανονιστικής ρυθμίσεως από τους παραγόμενους στην Ιταλία οίνους, όσο και της προστασίας των καταναλωτών, της υγείας και της ζωής των ανθρώπων» [59]. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο έκρινε ότι «οι γαλλικές αρχές δεν είχαν το δικαίωμα να διενεργούν συστηματικούς ελέγχους με αναλύσεις και, ελλείψει οποιασδήποτε αιτιολογημένης υπόνοιας βάσει συγκεκριμένων ενδείξεων σε ατομικές περιπτώσεις, όφειλαν να περιορίζονται σε δειγματοληπτικούς ελέγχους» [60].

48. Νομίζω ότι η ήδη παρατεθείσα νομολογία του Δικαστηρίου, όσον αφορά τον έλεγχο του οίνου, καίτοι δεν αφορά τον εντοπισμό προσθήκης ύδατος, παρέχει χρήσιμες κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά το επιτρεπτό των εθνικών μεθόδων και διαδικασιών ελέγχου. Στην υπόθεση Gallet, για παράδειγμα, το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι, προκειμένου να υπολογιστεί το ξηρό υπόλειμμα οίνου, εφαρμοζόταν παραδο-σιακά η καλούμενη μέθοδος προς 100° [61]. Καίτοι η τότε ισχύουσα κοινοτική κανονιστική ρύθμιση προέβλεπε μόνον τη μέθοδο μετρήσεως της πυκνότητας, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι οι προβλεπόμενες μέθοδοι αναλύσεως δεν ήταν γενικές και έκρινε ότι «ο κανονισμός δεν περιελάμβανε, κατά συνέπεια, εξαντλητική ρύθμιση αλλά άφηνε στα κράτη μέλη την επιλογή της εφαρμογής άλλων μεθόδων αναλύσεων για τον καθορισμό των συστατικών του οίνου (...)» [62]. Η υπόθεση Gallet εντασσόταν σε μία σειρά αποφάσεων που αφορούσαν το ζήτημα των μεθόδων αναλύσεως που πρέπει να χρησιμοποιούνται για τον εντοπισμό της περιεκτικότητας υπερβολικής αλκοόλης. Στην προηγούμενη απόφασή του επί της υποθέσεως Arnaud κ.λπ., το Δικαστήριο είχε καταλήξει στο ίδιο συμπέρασμα, αλλά τόνισε ότι «δεν μπορεί να επιτραπεί η καθιέρωση νόμιμου τεκμηρίου περιεκτικότητας υπερβολικής αλκοόλης ως εθνικού μέτρου ελέγχου, εάν η εφαρμογή του μπορούσε να περιαγάγει σε μειονεκτική θέση οίνους από άλλα κράτη μέλη και, επομένως, να συστήσει μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό που απαγορεύεται από το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ (...)» [63]. Προκειμένου να αποφευχθεί η σύγκρουση αυτή, το Δικαστήριο έκρινε στη συνέχεια ότι «αυτό θα συνέβαινε, για παράδειγμα, εάν η δυνατότητα ανατροπής του τεκμηρίου όσον αφορά τους οίνους προελεύσεως άλλου κράτους μέλους δεν υφίστατο κατά νόμο και εν τοις πράγμασι στον ίδιο βαθμό και υπό τις ίδιες προϋποθέσεις σε σχέση με τους οίνους εγχώριας παραγωγής» [64]. Αυτή είναι μία αρχή η οποία θα έπρεπε, κατά τη γνώμη μου, να ισχύει γενικά και η οποία, ειδικότερα, έχει σημασία για την υπό κρίση υπόθεση. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι αρχές κράτους μέλους εφαρμόζουν έναν έλεγχο ο οποίος επιτρέπεται διότι η κοινοτική κανονιστική ρύθμιση δεν είναι εξαντλητική στον τομέα αυτό, οι διοικητικές αρχές

57 — Βλ. σκέψη 54.
58 — Βλ. σκέψη 55.
59 — Βλ. σκέψη 56.
60 — Βλ. σκέψη 57 της αποφάσεως.
61 — Απόφαση της 4ης Ιουλίου 1979, υπόθεση 7/79 (Συλλογή τόμος 1979/II, σ. 163).
62 — Όπ. π., σκέψη 5.
63 — Όπ. π., υποσημείωση 49 ανωτέρω, σκέψη 13.
64 — Όπ. π., σκέψη 14.

του κράτους αυτού πρέπει να παρέχουν στον παραγωγό του οίνου του κράτους μέλους προελεύσεως τη δυνατότητα να προσκομίζει αποδεικτικά μέσα για την περί του αντιθέτου απόδειξη. Κατά συνέπεια, οι αρχές αυτές πρέπει να είναι διατεθειμένες να εξετάσουν τα αποδεικτικά αυτά στοιχεία, προτού συναγάγουν τα συμπεράσματά τους. Με άλλα λόγια οι αρχές αυτές πρέπει να εφαρμόζουν δίκαιες διαδικασίες. Εντούτοις, εάν, καίτοι έχουν ενεργήσει κατά τον τρόπο αυτό, εξακολουθούν να είναι πεπεισμένες ότι ο οίνος έχει αποτελέσει αντικείμενο παράνομων οινολογικών πρακτικών με αποτέλεσμα να είναι ακατάλληλος για ανθρώπινη κατανάλωση, πρέπει, *με την επιφύλαξη δικαστικού ελέγχου*, να απαγορεύσουν τη διάθεσή του στο εμπόριο.

49. Στην υπό κρίση υπόθεση η ενάγουσα και η Ιταλία ισχυρίζονται επίσης ότι οι γερμανικές αρχές υποβάλλουν τους ιταλικούς οίνους σε συστηματικούς ελέγχους αλλά, εκτός από τον απλό αυτό ισχυρισμό, ούτε στην αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ούτε στις παρατηρήσεις της ενάγουσας περιέχεται οποιαδήποτε απόδειξη προς στήριξή του. Από τη δικογραφία δεν προκύπτουν στοιχεία προς στήριξη του ισχυρισμού αυτού, καθόσον η πρώτη παρτίδα του επιμάχου ερυθρού οίνου δεν φαίνεται να έχει υποβληθεί σε οποιοδήποτε έλεγχο. Ο εκπρόσωπος της Γερμανίας δήλωσε ότι το CUT, τουλάχιστον καθόσον το αφορούσε, έλεγξε τόσο τους εγχώριους όσο και τους εισαγόμενους οίνους. Το Δικαστήριο δεν μπορεί, ελλείψει οποιασδήποτε αποδείξεως, να θεωρήσει ως δεδομένο, προκειμένου να δώσει απαντήσεις στο εθνικό δικαστήριο, ότι η Γερμανία υποβάλλει τους ιταλικούς οίνους σε συστηματικούς ελέγχους [65].

50. Φαίνεται πιθανό ότι η Γερμανία υποβάλλει τους εγχώριους και τους εισαγόμενους οίνους σε δειγματοληπτικούς ελέγχους. Εντούτοις, ακόμη και αν οι ειδικοί έλεγχοι που αποτελούν το αντικείμενο της υποθέσεως της κύριας δίκης δεν εντάσσονταν στους συνήθεις αυτούς ελέγχους, είναι προφανές ότι υπήρχε βάσιμος λόγος, όπως έχει ήδη εκτεθεί (βλ. σημείο 15 ανωτέρω), υπόνοιας όσον αφορά την ποιότητα της δεύτερης ποσότητας του επιμάχου στην παρούσα υπόθεση οίνου. Ένα κράτος μέλος το οποίο, για βάσιμους λόγους, υποβάλει παρτίδα οίνου, είτε εισαγόμενη είτε όχι, σε περαιτέρω ελέγχους δεν ενεργεί κατά παράβαση του κοινοτικού δικαίου. Ακόμη και αν οι έλεγχοι αυτοί συνιστούν τυπικά εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία, πρόκειται για εμπόδιο το οποίο, κατά τη γνώμη μου, είναι σαφώς «αναγκαίο για την επίτευξη των επιδιωκομένων από την κοινοτική νομοθεσία περί οίνου στόχων» [66].

51. Κατά συνέπεια, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα δύο πρώτα ερωτήματα από κοινού και κατά τρόπο γενικό ότι τα κράτη μέλη έχουν το δικαίωμα να υποβάλλουν τους εισαγόμενους οίνους σε δειγματοληπτικούς ελέγχους, ειδικότερα, αλλά όχι και μόνο, όταν υπάρχει βάσιμος λόγος υπόνοιας ότι ο οίνος έχει αποτελέσει αντικείμενο μη επιτρεπομένων οινολογικών πρακτικών, όπως της προσθήκης ύδατος. Τούτο συμβαίνει ιδίως όταν δεν έχει διενεργηθεί προηγουμένως κανένας ειδικός έλεγχος όσον αφορά την προσθήκη ύδατος. Τα κράτη μέλη στο έδαφος των οποίων ευρίσκεται ο εισαγόμενος οίνος δεν υποχρεούνται, από τους κανόνες περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, να αποδέχονται τα αποτελέσματα οποιωνδή-

65 — Κατά τη γνώμη μου, εάν ένα κράτος μέλος επρόκειτο όντως να μεταβάλει την πολιτική του, από πολιτική δειγματοληπτικών ελέγχων σε πολιτική συστηματικών ελέγχων, θα όφειλε, εκτός από την υποχρέωση ουσιαστικής δικαιολογίας της μεταβολής αυτής, κατ' αναλογία προς τα άρθρα 9 και 10 του κανονισμού του 1989 (βλ. σημείο 52 κατωτέρω) και προς τις αρχές που διατυπώθηκαν στην υπόθεση 42/82, Επιτροπή κατά Γαλλίας, όπ. π. (βλ. ειδικότερα σημείο 36 ανωτέρω), να την γνωστοποιήσει εκ των προτέρων τόσο στην Επιτροπή όσο και στις αρμόδιες αρχές του οικείου κράτους μέλους προελεύσεως.

66 — Βλ. υπόθεση 42/82, Επιτροπή κατά Γαλλίας, όπ. π., σκέψη 54.

ποτε *ειδικών* αναλύσεων που διενεργήθηκαν στο κράτος μέλος καταγωγής του οίνου. Εντούτοις, μπορούν να αρνηθούν να αποδεχθούν τα αποτελέσματα αυτά στην περίπτωση κατά την οποία είτε υπάρχουν ευλογες αμφιβολίες όσον αφορά την ακρίβεια του ή των πιστοποιητικών που εκδόθηκαν στο κράτος μέλος προελεύσεως είτε υποβάλλουν τους εισαγόμενους οίνους στις ίδιες προδιαγραφές οι οποίες ισχύουν κατά κανόνα για οίνους εγχώριας παραγωγής και στην περίπτωση κατά την οποία οι θιγόμενες από τους εν λόγω ελέγχους επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα να αμφισβητήσουν τα αποτελέσματα που έχουν δυσμενή επίδραση στην ελεύθερη κυκλοφορία του οίνου.

52. Συναφώς έχει επίσης σημασία να σημειωθεί ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται (άρθρο 4 του κανονισμού του 1989) να ορίσουν αρμόδιες αρχές για τον σκοπό της εξασφαλίσεως «της τηρήσεως της αμπελοοινικής ρυθμίσεως» [67]. Περαιτέρω, τα εργαστήρια τα οποία χρησιμοποιούν οι αρχές αυτές για τη διενέργεια αναλύσεων πρέπει να επιλέγονται από τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 79, παράγραφος 1, του κανονισμού του 1987. Από τα άρθρα 9 και 10, ειδικότερα, του κανονισμού του 1989 προκύπτει ότι, στην περίπτωση κατά την οποία οι αρμόδιες αρχές κράτους μέλους έχουν δικαιολογημένες υπόνοιες ότι παρτίδα οίνου καταγωγής άλλου κράτους μέλους δεν «συνάδει προς την αμπελοοινική ρύθμιση ή το προϊόν αποτελεί αντικείμενο δολίων ενεργειών», πρέπει να ειδοποιούν τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους καταγωγής και την Επιτροπή. Επιπλέον, τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που υπόκεινται σε ελέγχους «δεν πρέπει να εμποδίζουν τους εν λόγω ελέγχους και οφείλουν ανά πάσα στιγμή να τους διευκολύνουν» [68].

67 — Ο ορισμός των αρχών αυτών διατυπώνεται στο άρθρο 2, στοιχείο β', του κανονισμού του 1989, το οποίο παρατίθεται στην υποσημείωση 53 ανωτέρω.

68 — Βλ. άρθρο 15 του κανονισμού του 1989.

ii) Το συμβιβαστό της μεθόδου αναλύσεως του οξυγόνου 16/18 προς το κοινοτικό δίκαιο

53. Με το τρίτο ερώτημα το εθνικό δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν από το Δικαστήριο να κρίνει αν η χρήση της μεθόδου αναλύσεως του οξυγόνου 16/18 πληροί τα κριτήρια της ακρίβειας, της επαναληψιμότητας και της αναπαραγωγιμότητας που ορίζονται στο άρθρο 74, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του κανονισμού του 1987 και στο άρθρο 5 του κανονισμού της Επιτροπής του 1990. Από μια ματιά στο παράρτημα του κανονισμού της Επιτροπής του 1990 προκύπτει ότι τα κριτήρια αυτά είναι επιστημονικά. Μόνο βάσει κατάλληλης επιστημονικής αποδείξεως και ουσιαστικών διαπιστώσεων που στηρίζονται στην απόδειξη αυτή μπορεί να εκτιμηθεί αν η εν λόγω μέθοδος ελέγχου πληροί κατά νόμο τα κριτήρια αυτά. Σε μία υπόθεση όπως αυτή της κύριας δίκης, στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να προβεί στις διαπιστώσεις αυτές. Δεν νομίζω ότι το Δικαστήριο μπορεί να παράσχει στο εθνικό δικαστήριο οποιαδήποτε ειδική απάντηση όσον αφορά το ζήτημα αυτό, εφόσον δεν εμπίπτει καταφανώς στις αρμοδιότητες του Δικαστηρίου να προβαίνει σε τέτοιου είδους ουσιαστικές διαπιστώσεις στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 177.

54. Γίνεται δεκτό με όλες τις παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στην υπόθεση αυτή ότι, μέχρι σήμερα, η μέθοδος αναλύσεως του

μαγνητικού συντονισμού δεν έχει αναγνωριστεί ως επίσημος έλεγχος ούτε στην Κοινότητας ούτε σε διεθνές επίπεδο [69]. Ευλόγως μπορεί να θεωρηθεί ότι, εφόσον η εν λόγω μέθοδος ελέγχου εφαρμόστηκε από το CUT και, σύμφωνα με τη Γερμανία, έχει ήδη αναγνωριστεί από ένα γερμανικό δικαστήριο, γίνεται δεκτή σ' αυτό το κράτος μέλος ως κατάλληλη μέθοδος ελέγχου. Υπό τις συθήκες αυτές, εάν η μέθοδος ελέγχου πληροί τα κριτήρια της ακρίβειας, της επαναληψιμότητας και της αναπαραγωγιμότητας που προβλέπει το άρθρο 74, παράγραφος 2, του κανονισμού του 1987, συνάδει προς το κοινοτικό δίκαιο. Εντούτοις, στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να αποφανθεί συναφώς ως δικαστήριο αρμόδιο να διαπιστώνει τα πραγματικά περιστατικά.

55. Το εθνικό δικαστήριο αναφέρεται στην ανάγκη τράπεζας αναλυτικών δεδομένων και χρήσεως άλλων πληροφοριών ως δυνάμει σημαντικών προϋποθέσεων για την εφαρμογή της μεθόδου ελέγχου του μαγνητικού συντονισμού. Πρόκειται ενδεχομένως για έμμεση αναφορά στις συνθήκες υπό τις οποίες ο έλεγχος διεξήχθη, στην πράξη, στη Γερμανία. Νομίζω, εντούτοις, ότι στην περίπτωση κατά την οποία, κατά τη διάρκεια εθνικών ελέγχων οίνου, η μέθοδος του οξυγόνου 16/18 χρησιμοποιείται απλώς για να «υποστυλώσει» (όπως ισχυρίστηκε ο εκπρόσωπος της Γερμανίας κατά τη συζήτηση αυτό όντως συνέβη στην κύρια δίκη) συμπεράσματα που στηρίζονται σε άλλες μεθόδους ελέγχου, τα αποτελέσματα που προκύπτουν από τον έλεγχο αυτό δεν μπορούν να εξετασθούν μεμονωμένα σε σχέση με τα αποτελέσματα των άλλων αυτών ελέγχων. Περαιτέρω, καθόσον δεν υπάρχει διεθνώς αναγνωρισμένος έλεγχος για να εξακριβώνεται αν έχει προστεθεί ύδωρ στον οίνο, συμφωνώ με τη Επιτροπή ότι κανένας έλεγχος δεν μπορεί να θεωρηθεί ως καθοριστικός. Εντούτοις, όταν τα αποτελέσματα μιας σειράς ελέγχων τείνουν όλα προς το ίδιο συμπέρασμα, δεν θεωρώ ότι η αρμόδια αρχή κράτους μέλους κωλύεται να συναγάγει το τεκμήριο ότι έχει προστεθεί ύδωρ απλώς και μόνο διότι μία από τις μεθόδους ελέγχου που εφαρμόσθηκαν ήταν η μέθοδος του οξυγόνου 16/18. Ένα τεκμήριο είναι βεβαίως πάντοτε μαχητό. Εάν, σε δεδομένη περίπτωση, η επιχείρηση, για τον οίνο της οποίας υπάρχει τεκμήριο ότι έχει νοθευθεί βάσει των αποτελεσμάτων της μεθόδου του οξυγόνου 16/18, προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία στις αρμόδιες αρχές ελέγχου ως προς το ότι η βάση της αναλύσεώς τους ήταν εσφαλμένη, τότε το τεκμήριο της νοθεύσεως πρέπει να ανατραπεί, με την επιφύλαξη βεβαίως των ατομικών συνθηκών της περιπτώσεως και, ειδικότερα, της ακρίβειας, επαναληπτικότητας και αναπαραγωγιμότητας των λοιπών μεθόδων ελέγχου που χρησιμοποιήθηκαν από τις αρχές αυτές.

56. Όλα αυτά, πάντως, είναι ζητήματα που πρέπει να κριθούν από το εθνικό δικαστήριο. Εντούτοις, νομίζω ότι ενδείκνυται να προστεθεί ότι, κατά τη γνώμη μου, εφόσον το CUT, οι αρμόδιες υπουργικές αρχές του ομοσπόνδου κράτους της Ρηνανίας Παλατινάτου και η Γερμανία δεν είναι διάδικοι της κύριας δίκης, δύσκολα μπορεί να υποστηριχθεί ότι το εθνικό δικαστήριο μπορεί να καταλήξει σε αξιόπιστα συμπεράσματα όσον αφορά τις λεπτομέρειες των μεθόδων ελέγχου που εφαρμόστηκαν και τα αποτελέσματα που προέκυψαν συναφώς στη Γερμανία το καλοκαίρι του 1991, εκτός εάν είναι τουλάχιστον διατεθειμένο να ζητήσει την προσκόμιση αποδείξεων από τους υπεύθυνους για τους ελέγχους αυτούς.

69 — Κατά τη συζήτηση η Γερμανία ισχυρίστηκε, πάντως, ότι αναμενόταν ότι το Διεθνές Γραφείο Οίνου θα εξέδιδε απόφαση περί εγκρίσεως της μεθόδου ελέγχου σε συνεδρίαση που επρόκειτο να πραγματοποιηθεί τον Νοέμβριο του 1996.

IV — Πρόταση

57. Προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει στα ερωτήματα που του υπέβαλε το Tribunale civile e penale di Ravenna τις ακόλουθες απαντήσεις:

«1) Τα άρθρα 30 έως 36 της Συνθήκης ΕΚ δεν απαγορεύουν σε κράτος μέλος να ελέγχει τον οίνο που παράγεται σε άλλο κράτος μέλος, έστω και όταν αυτός συνοδεύεται από πιστοποιητικά αναλύσεως εκδοθέντα καλή τη πίστει από ερευνητικά εργαστήρια δεόντως εγκεκριμένα στο κράτος μέλος καταγωγής, υπό την προϋπόθεση ότι οι μέθοδοι και οι διαδικασίες ελέγχου εφαρμόζονται κατά τρόπο μη ενέχοντα διακρίσεις και, ειδικότερα, είναι ίδιες τόσο από νομικής όσο και από πραγματικής απόψεως με τις μεθόδους ελέγχου που εφαρμόζονται στον οίνο που παράγεται εντός του πρώτου κράτους μέλους.

2) Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει αν η ανίχνευση του ισοτόπου του οξυγόνου 16/18 συνάδει προς τις προϋποθέσεις του άρθρου 74, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του κανονισμού (ΕΟΚ) 822/87 του Συμβουλίου, για την κοινή οργάνωση της αμπελοοινικής αγοράς, όσον αφορά την ακρίβεια, επαναληπτικότητα και αναπαραγωγιμότητα και να κρίνει την υπόθεση που εκκρεμεί ενώπιόν του υπό το φως όλων των διαθεσίμων στοιχείων, περιλαμβανομένων και λοιπών αποδεικτικών στοιχείων όσον αφορά τον ελεγχθέντα οίνο. Οποιοδήποτε τεκμήριο που συνάγει κράτος μέλος βάσει των αποτελεσμάτων του ελέγχου αυτού πρέπει να μπορεί να ανατρέπεται από την ενδιαφερόμενη επιχείρηση. Εντούτοις, αν ένα κράτος μέλος εξακολουθεί να είναι πεπεισμένο βάσει των αποτελεσμάτων αυτών, παρά την προσκομιζόμενη περί του αντιθέτου απόδειξη (εφόσον υφίσταται), ότι έχει προστεθεί ύδωρ σε παρτίδα οίνου, υποχρεούται να εμποδίσει τη χρησιμοποίηση του οίνου αυτού για ανθρώπινη κατανάλωση, υπό την προϋπόθεση ότι ο έλεγχος συνάδει προς τα κριτήρια του άρθρου 74, παράγραφος 2, στοιχείο γ'. Τέτοιου είδους αποφάσεις πρέπει, εντούτοις, να υπόκεινται σε κατάλληλους δικαστικούς ελέγχους.»